

G
MAM
BER
G

ROMAN

No

11

A. Sunne,

endine „Draamateatri“ ja „Rändteatri“ kand-
wam jõud, esineb tulewasel hooajal „Estonia“
draamatruppis.

AR | Et. S. Raamatukogu
Eesti NSV Raamatukogu

SP
7593

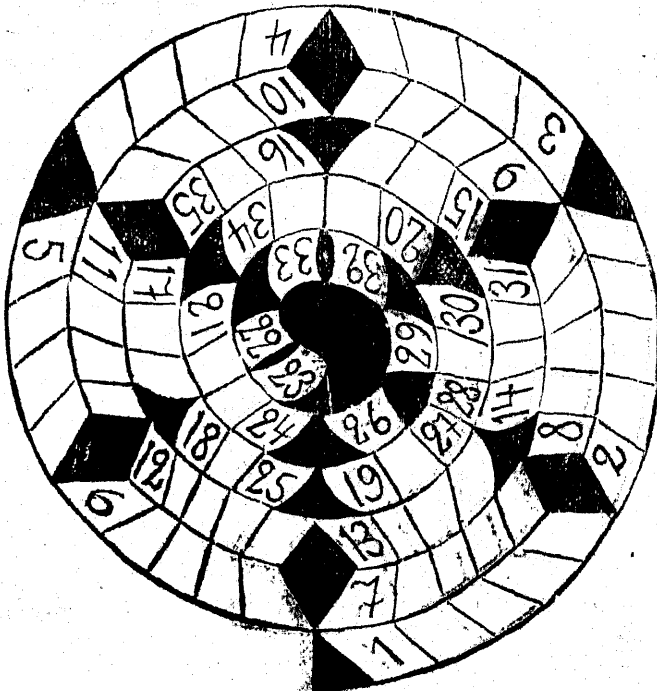
KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 11 (149).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud: **A. Jarson.**

Sõnade tähendus.

Pahemalt paremale spiraali
mööda Nr. 1 alates:

1. Wabariik Euroopas.
2. Lubja ollus.
3. Metsloom Wõru murakus.

4. Mast kaardimängus.
5. Naiskinoartisti eesnime.
6. Puiestee.
7. Walitseja würsti nimetus hommikumaaal.
8. Itaalia helilooja.
9. Kes igal pool hakkamas.
10. Kohutaw haigus, taud.
11. Järw lõuna Eestis.

12. J. W. Goethe tähtsam teos.
13. Jäseme osa nimetus loomal.
14. Lõnga algus.
15. Mida kuul läbimõnnes tekitab,
16. Mis igalühel õigel kohal peaks olema.
17. Sawitõõstus Tallinas.
18. Kõikide ülalpidaja,
19. Kala.
20. Eesti kirjanik (surnud).
21. Meesterahwa nime.

Keskelt wäljapoole.

13. Ehe (ehteasi).
15. Lilledega kaetud wäli.
17. Lind.
19. Wetewoog.
20. Tantsu muusika üldnimetus.
21. Tõke wees.
22. Sawinõu.
23. Wäätaim.
24. Mida igäüks kuulata armastab.
25. Koht, paik miski asja all.
26. Soolind, pesitseb Aafrikas.
27. Kjutõõstuse saadus.
28. Mitte lüpsma tulija lehm.
29. Wabrik — alewik Eestis.
30. Lihaksete wigastus ülejõu töötamisel.
31. Wananaisterahwas.
32. Kodulind, Wõru murakus.
33. Walatakse nii tihtigi.
34. Lind (pesitseb põllul).
35. Wanade Eestlaste jumalus.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuni 15. juulini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. [Lahendajate nimed awaldatakse „Roman“ nr. 14. (152).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) **Üks anne Ed. Wilde kogutud teostest**; 2) **Jules de Rével — Kombejuht**; 3) **Arthur Adson — Roosikrants**.

Loosimine on 25. juulil s. a. kell 2 p. l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16.

„Romaani“ talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Lindpree. — Ernst Zahn: Kaks teed. — Edvard draamad. — Welle-Strand: Polaarsurm. — Albert Acremant: Tummad draamad. — Sándor Petöfi: Mu isa amet. — Ernst Macheck: Neiumüüja. — H. Wühner: Pajupill. — H. V. Patera: Seikleja. — Heinz Bredemeyer: Direktori juuresolekul. — J. O. Curwood: Maailma äärel. — Tött ja nalja.

Nr. 11 (149)

Juuni 1928

VII aastakäik.

Lindpree.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

4

Sellejuures pole Bland argapüks, ja kui sa talle just pahal hetkel pöigiti ette juhtud, siis pead sa kiirem olema kui Bosomeri juures.

„Hea küll. Tuleb aeg, tuleb nõu,“ ütles Duane rahulikult. „Peaasi on hobused valmis hoida, õiget filmapiltu tabada ja siis edasi!“

„Minult nii võib see õnnestuda. Aga üksi ei saa sa sellega hakkama.“

„Keen. Sind ei taha ma omale abiks paluda. Sina pead siia jääma.“

„Tahan olla hüppele valmis,“ vastas Cuchre mõnisehes. „Mina aitan Jenniet, selle peale võid oma viimise peeso pandiks panna. Minult neli meest on laagris, kes minu peale laskevad: Bland, ta kaks adjutanti ja see jänesnägu Benson. Kui sul korda läheb Blandi ja Cheszi kõrvaldada, siis faan ma teise kahega hakkama. Igatahes — olen wana ja wäsinud, mis siis sellest, kui kõrwan? Võin sama palju juleta kui sina, Buck, kuigi ma lastmist kardan. Sul on õigus; hobused valmis — õige filmapilt — edasi — läbil Ses juhtes oleme ühel nõul. Nüüd aga ajame üffitaskjade selgitamisele.“

Nad rääkisid ja kawatsefid. Lõepoolest oli see Cuchre, kes kawatsefu sepitset, ja Duane, kes kuulab ja heaks kiitis. Odates Blandi ja ta kahe adjutandi tagasitulekut, pidi Duane laagris teiste meestega sõprust sobitama, mõne õnnemängu kaasa tegema või muudu pisut raha lendu lastma. Nad otsustasid iga päew

Blandi maja külastada — Cuchre, et Jenniele üle anda julgustawaid ja hoiatawaid teateid, Duane, et proua Blandile iga hinna eest tuha filma puistata. Kui need abinõud olid otsustatud, asusid nad wiibimata nende teostamisele.

Ei olnud sugugi kerge nende heasüdamliste kaabatate enamiku sõprust võita. Nad oli harjunud nägema, et mehed paremast klassist nende peidetud laagrisse tulid ja warem või hiljem nende madalale tasapinnale langesid. Pealegi maffis nende juures sõna: ela ja lasse eladal Sellepärast oli nende elul muretu käit ja harilikult lühike lõpp. Ometi leibus nende hulgas üksikuid, kelle juures Duane eneses jälle tundis ärkawat hirmsat wiha. Ta ei jõudnud neid salvida. Seal ei wõinud ta iseennastki usaldada. Mingisugune liigutus ja sõna wõis temas siis äratada himu tappa. Benson oli üks niisugustest. Waade temale ja teistele sarnastele kaabatatele ei lastnud Duane üal tõsidust unustada: see oli rõõwlikoobas, rüwetatud punase weregaga ja metsikute meeste metsikute tegudega. Rõige lustilikum ja süütum heit wõis filmapilt lõppeda hirmsa ja kurwa kuriteoga. Selle ilusa, päiksepaistelise, lillelõhnasti tiine oru kohal, mis kubises eluwõimsatest inimestest, lewisid ülekohtu ja kurjuse mustad tiivad.

Filma Duane poolt ilmutatud wäljatufeta ja julgustufeta armus proua Bland kirglikult nooresse mehesse, wiskas enese talle kaela

Duane ei wajanud eriliselt terawat meelt selle nägemiseks. Mis seda naist veel küttes hoidis, oli endine ja kummaline ja Duane nähtaw lugupidamine temast. Duane tegi kõik, et temale meeldida, teda küttestada, tema aega wiita — ja seda alati aupakklikult. See oli Duane tegevus ja tegi ta oja kergeks. Ta uskus oma karmatsust täide saata wõiwat, ilma ennast sügawamini fidumata.

Ta mängis armumängu — elu ja surma peale! Mõnikord wariises ta — mitte kartusest Blandi wõi Alloway wõi mõne teise mehe wastu, waid elu kuristikküde ees, kuhu ta nüüd waatas. Ta elas hoopis uues helemuses. Niimusti korda polnud Cal Baine wain enam woodi ees seisnud, sestsaadik kui see julgustikk teda pingul hoidis. Balju enam jälgis teda Jennie kurb näokene, tema teadlik naeratus ja ta filmad. Ta ei saanud temaga itial sõnakest wahetada. Ühendus, mis tal temaga oli, käis Cuchre kaudu, kes lühikesti teateid wiis ja tõi. Aga ta nägi Jenniet igakord pealiskaudselt, kui ta Blandi majja läks. Neiu oskas alati nii tegutseda, et aknast wõi uksest möödus ja temale pilgu heitis. Hämmustusega tundis Duane, et need filmapilgud temale olid weetlemamad kui kogu koosolemine proua Blandiga. Tihti teadis ta, et Jennie toas akna taga istus ja nende juttu kuulas, mis nad proua Blandiga werandal mesisid. See erutas teda ja ta rääkis siis waid Jenniele. Nii tundis Jennie teda lõpuks selgesti, kuna ta ise Duanele jäi peaaegu wõbraks.

Cuchre ütles, neiu närtsiwat pingutuse all, põlewat ära suure lootuses, mis temas leetima hakanud. Aga kõik, mis Duane sellest märkas, oli weel kahwatum nägu, weel muistemad, weel imelikumad filmad. Need filmad näisid temalt paluwat ruttamist: aeg lendab, warsti wõiks kõik olla hilja.

Ometi peitus neis weel üks teine ilme, läige, kummaline tuli, mida Duane seletada ei osanud. See oli waid walgatus ja kadus filmapilk. Aga Duane märkas seda, sest et ta seda weel itial polnud näinud ihegi teise naise filmes. Neil ootepäewadel sai talle selgeks, et Jennie nägu ja kõige pealt ta soojad, kiired pilgud temas tekitasid peene ja aeglase muutuse. See muutus, uskus ta, seisis waid selles, et ta mõeldes neiuale oli wabanenud oma kahwatushirmust.

Ühel päewal miskas keegi ettewaatamatu mehhiplane põlewa sigareti Bensoni kortsi kuuwale rookatusle. Tõusis tulekahju ja järele jäid waewalt samiseinad. Tagajärg oli, et ehituse ajal polnud ei mängu ega joomist. Tunti kangesti igawust, aga päewad mööduisid tülita

ja lärmita. Blandi org oli rahulikum kui kunagi enne.

Duane ei maganud sel ajal. Ta weetis hulga tunde proua Blandi juures, tegi pikki jalutuskäike kõigil teil, mis orust wälja wiisid, ja kandis hobuste eest hoolt.

Kord kutsus Cuchre teda jõe kaldale maalitleleku kohta.

"Barw ei pääsnud täna hommikul kaldale," ütles Cuchre. "Jõe wesi on madal ja liitwailtuid teewad töö hobustele raskest. Üks mehhi hiko prahiwanker jäi porri. Usun, woorimees telt kuuleme uudist. Bland wiibiwat Mehhihos."

Peaaegu kogu laager oli jõekaldale koondunud. Pikutati ja loigiti pajude warjus. Paalamus oli rõhum. Niimusti põlatu ei paktunud ennast woorimeestele abiks, kes raskesti koormatud prahiwankrit püüdis porist wälja aidata. Saagris töötati waewalt enesele. Mis siis weel rääkida mehhihlaste aitamisest.

Duane ja Cuchre jeltisid wahitjate hulka ja istusid nende keskele. Cuchre pani piibu wõlema, tõmbas kübara filmadele ja sirutas pitakli. Aga Duane jäi elawaks waatlejaks ja mõttilejaks. Ta nägi kõik. Mlati oli midagi õppida.

"Bland on üle jõe kihutatud!" ütles keegi. "Et, ta laadib weiseid laewale, mis Kuubale läheb," wastas teine.

"Suur asi, mis?"

"Rugg ütles, Bland pidawat wiisteistkümnendituhat weisi muretsema."

"Selleks kulub aasta aega."

"Gardin on osanik. Üheskoos wõiwad nad weel suuremaid tellimisi täita."

"Imestasin ju, mis Gardin siin lonkis." Duane ei juutnud kõiki üskituid kõnesid järgida. Ta püüdis ainult seda kinni, mis ta lähedal räägiti.

"Wäite Fuller ei ela enam kaua," ütles keegi tülse mees, kel linakarwa murrud.

"Jim rääkis mulle sellest. Werelühwtitus. Mul polnud kardetaw, aga ta sai haawapõletiku," jatkas keegi.

"Deger ütles, Fuller oleks paranenud, kui tal oleks olnud hea rawitus."

"Kati Blandil pole nüüd selleks aega."

Naer järgnes sellele tähendusle.

Siis järgnes läbitungiw waikus.

Mitu meest waatfid Duane poole. Nad ei pannud talle midagi pahaks. Nähtawasti olid nad proua Blandi armumist märganud.

"Mul on, nagu oleksin seda kord juba kuulnud."

"Wististi. Seda juhtuwat tihti."

Sellele tähendusle järgnesid wali naer ja weel enam osutawad pilgud. Duanel polnud lusti kauemini kuulata.

„Boisid, minu kohta võite nalja teha niipalju kui soovite. Aga ärge nimetage daami nime. Minu käsi on neil päevil närviline ja kõditav.“

Ta ütles seda naeratades ja kergesti, aga humoor ei nõrgendanud tõsist mõtet. Wiimane ütlus oli paljuütlev kuulajatele, kes kõik revolwri lastinist harjutajad, nii et käed rasku läksid. Revolwri „tõmbamise“ harjumus oli neile nii lihaste ja vereisse läinud, et kõige lihtsamgi käeltigutus tingimata puusjal lõppes. Ehtsa revolwrikäiti käsi oli kummaline: ei kannud tial kinnast, näidanud tial haawa, ei olnud tial kaugel ja ebasohasel kohal.

Salgas oli halli peaga kütte. Paljude revolwripeades oli hull arme. Kõik waikisid Duane kõne peale, ja see näitas, et temast lugu peeti. Duane ei mäletanud, et oleks nende vastu kunagi lahke olnud. Siiski polnud ta oma osamusele ojutunud. Müüd taipas ta kohe, et oli õige tooni tabanud.

„Babama palaw, mis?“ tähendas äkki Bill Black. Bill ei jaksanud kaua rahulik olla. Tema oli eht mehhiho desperaado, polnud tial midagi muud olnud. Ratsutanisest olid ta jalad kõveraks paendunud. Ta oli väike, aga traadine ja ainult muskel. Tal oli nurgeline pealuu ja kalk nagu, päikesest otse mustaks põlenud, ja kohaw habe. Ta heledad, kurjad silmad liikusid alataja. Särk oli tal krela juurest lahti ja lastis karwase rüma välja paista.

„Du kellegil lusti suprema tulla?“ küsis ta.

„Sumala eest, Bill, ega sa ometi ei taha supelda?“ hüüdis keegi seltsimees.

Tõusis naer, ja Bill naeris kaasa. Aga kellegil ei paistnud lusti olemat temaga wette minna.

„Kõige laisem fogu, kellega ma tial olen koos hulkunud,“ jattas Bill rahulolematult. „Kõle midagi teha. Kuulge, kui keegi ei taha supelda, eht tahab keegi mängida?“

Ta wõttis määrinud kaardid ja liputas neid laisa seltskonna poole.

„Bill, sina mängid liig kergesti,“ ütles keegi.

„Jasper, seda ütled sa nii magusa suuga ja teed ise nii magulad filmad, et selle wõit-sin südamesse wõtta,“ wastas Black, kuna ta toon äkki muutus.

„Ei tahtnud sind haawata,“ ütles Jasper rahulikult, ilma et oleks end liigutanud.

Bill urises ja unustas Jasperi. Aga ta näis olemat rahutu ja rahulolematu. Duane tundis teda kui põlist mängijat. Kuna Bensoni maja korras polnud, oli Black nagu kala kuuwal.

„Noh, kui te kõik kaarte kardate, kas tahate kihla wedada?“

„Bill, tahan sinuga mängida full ja xiri tase tsendi peale.“

Bill Black oli kohe nõus. Kihlweedu oli temale tõsine asi. Ta hakkas wiskama mõtlikul näol ja fortsunud kulmuil. Wõitis. Wistaks, kui Billil kõik peen raha otjas wõi enam mänguks lusti polnud, pakkus ta millegi peale kihla wedada.

„Kas näete seal seda turteltuid?“ ütles ta ja näitas. „Wean kihla, ta lendab kiwimisangu kõrgusele wõi mitte. Wiis peesot, kas ta lendab wõi ei, kui keegi kiwi wiskab. Kes peab kaasa?“

Wõimatu paistis olemat sellele ettepanekule wastu hakata.

„Säh wõta. Wiimane raha,“ ütles keegi.

„Kes wiskab kiwi?“ küsis keegi teine.

„Üks kõik kes,“ wastas Bill.

„Wean kihla, ma ajan ta lendu ühe kiwiga,“ ütles esimene.

„Oleme rääkinud. Sin wiskatu kiwi,“ ütlesid teisedki.

Raha maksti. Kiwi lendas. Turteltui lendas minema kõigi kihlawedajate rõõmiks, wäljaarwatud Bill.

„Wean kihla, ta tuleb wiie minuti pärast oma puule tagasi,“ pakkus ta wapustamatult.

Selle peale polnud teised laisad Billi raha peale, mis rohus seisis, pakkuma. Kellegil oli kell. Kõik istusid ringi ja wahtisid kella minutinaälajast ja puud. Minutid möödusid, saadetud naljatähendustest ühe narri ja ta raha üle. Kui neli ja kolmweerand minutit möödunud, istus üks turteltui paplile. Järgnes waikus, kuna Bill wiiskümmend dollarit rahulikult taskusse pistis.

„Aga see polegi ju see tui,“ hüüdis keegi kihlawedaja. „See on wähem ja hallim. Mitte nii punane.“

Bill silmitses rääkijat ülevalt alla.

„Noh, siis pead teise siia rooma, kui seda tahad tõendada. Said aru? Müüd wean kihla ükskõik kellega saadud 50 dollari peale, et tui ühe kiwiga lendu wõin ajada.“

Keegi ei wõtnud pakkumist wastu.

„Hea küll. Siis wean kihla kellega tahes, et tema tuid ühe kiwiga lendu ei aja.“

Üksikud ei usaldanud aga enam oma õnne, mispärast tühi rahakott wälja pandi. Selle juures ei lastud ennast Billi nõrkamisest efsitada. Kiwi wiskati, tui ei läinud lendu. Müüd ei suutnud Bill enam mehi linnu suhtes kihlweole wõita.

Ta tegi hulga ettepanekuid, tagajärjetult.

Siis näis ta kramplikult mingifugust ebahariliku ja meelitavamalt kihlvedu otsivat.

Õhki lähenes keegi väike nürune mehiklane-poisike pikki jõeäärst mööda.

Bill kutsus ta oma juurde ja andis talle peotäie hõberaha. Poisik oli keeletu ja kohmetu. Kartlikult raha käes hoides, läks ta oma teed.

"Wean kihla, ta kaotab midagi, enne kui teele jõuab," seletas Bill. "Wean kihla, ta jookseb. Blatši, wiletjad mängijad!"

Ta ei suutnud kedagi kaasa tõmmata, jäi waitseks ja tafaseks. Kummaliselt kadus ta hea tuju, ehkki ta raha oli võitnud.

Duane silmitses teda. Imestas ja küsis eneselt, mis kawatjus tal küll on. Need mehed olid meelest muutlikumad kui lapsed, tujutad kui mesi ja kardetavamad kui dünamiit.

"Bill, wean kihla, sina ei saa siit välja puistata, mis Peon oma käe otsas ämbris kannab," ütles mees, keda nad kutsusid Jimiks.

Billi pea kähwas kõrgele kui kulli pea, kes midagi rõõwida tahab.

Duane waatas Blackilt teele. Seal läks keegi lonkur tööline, ämber käes, jõe poole. See oli üks tuttav indiaanlane, kes kufagil lagunemise omnis elas. Duane oli teda mitu korda näinud.

"Wõta wastu, Jim," wastas Bill Black. "Midagi tema hääles andis Duanele põhjust kähku pöörda. Ta nägi wabifemist Blacki silmis.

"Hi, Bill, see on liig kauge maa lastmiseks," ütles Jasper, kui Bill küünarnuki põlwele toetas ja oma pika, raske Coltiga sihtis. Kaugus indiaanlase juurde oli umbes wiiskümmeid sammud. Kõrgi heale kütile oli see liig kauge nii suure liikuma sihi peale lastmiseks kui ämber.

Duane, kes sihijuuna väga hästi ostas otustada, oli kindel, et Bill liig kõrgele sihtis. Teine pill ta kalgile näole, mis weripunane oli, näitas Duanele, et ta üldse ämbrile ei sihtinud. Duane hüppas tema juurde ja lõi tal rewolwri käest maha. Keegi teine wõttis selle üles. Black wajus ehmatades tagasi. Silma reiwata ei paistnud ta enam sama osaw olewatki. Wõi oli ta hirmutatud Duane hirmuäratawast seisakust. Dufaselt pööras ta kõrwale, ei küsinud enam oma rewolwri järelle.

8.

Milline wastolu, mõtles Duane, selle õhtu ja minu sünge seisukorra wahel.

Looduw päike wiibis weel kullasäral Mehiko kaugele mägede kohal. Pikkamisi tõusis hämarik. Mõrk tuulesõhk lehwis jõest jahedalt ja meelitawalt. Ühe naertuwi wiimne kurin ja

ühe lehmakella kõlu olid ainsad hääled. Rõõmsa rahulikkuse rahu seisis oru kohal.

Uga Duane jüdamas walitjes kurbus. See kolmas kofkupuntum ne ühe meeleheitjaga oli ta tafakaalust välja löönud. See polnud olnud hädaohtlik, ega täis ähwardusi. Parempool tema olewusest tungis teda parem surema kui rumalate ja waeste metslaste peale lastma. Uga paha tung oli nii suur, et mõistus ja südametunnistus selle wastu ei saanud. Ta ei jõudnud neile wastu panna, waid tundis, et temas midagi oli suremas. Ta kannatas. Lootus paistis olewat kaugel. Meeleheide oli teda wallanud ja ajas teda kõige hullemale teole, kui ta Jenniele mõtles.

Ta oli neiu unustanud. Oli unustanud, et ta oli uskunud, ta wõiks nii palju elusid unustada kui palju waid tema ja wabaduse wahel leidus. Mälestus põikas ta haiglase enesekatse eest kõrwale. Tegi wahet. Kui kummaline, seda enesele kujutleda! Ta tundis enese neiu wastu olewat täulikku. Ta oli summitud olnud lindpriide maale minema, oli perekonnaft wõõrdunud ja kuhugi weetud. Nad olid üksteist jõekindluses kohanud, Duane, et neiu meeleheitlikusse jüdamesse lootust tilgutada, Jennie, et wahest abinõuks olla, mis teda ei lastnud rõõwli tajapinnale langeda.

Ta sai teadlikuks, et teda täitis tugew ja tungiw igatsus; ta pidi Jenniet nägema, pidi temaga rääkima.

Need mõtted polnud temast proua Blandi maja poole minnes mitte lahkunud. Ta oli Euhre ees minna lastanud, sest et ta ise aega wajas meele kindlustamiseks. Oli pime, kui ta sinna jõudis. Majas tuld ei olnud. Proua Bland ootas teda werandal. Ta kaelustas tulijat ja see äkiline, äge, ebaharilik puudutus andis talle sellise löögi, et ta täiesti unustas sügawa mangu, mida ta mängis. Proua Bland ei märganud ärewuses ta tagasiastumist. Proua kaelustusest ja sofistatud sõnadest, mis talle kaela woorlasti, otustas ta, et Euhre temale tema kofkupõrkest Blackiga oli jutustanud.

"Ta oleks wõinud minu tappa," sofistatas naine selgemini, ja kui Duane ial armastust hääles kuulnud, siis kuulis ta seda selles. See meeldis talle. Proua Bland oli ometi naine, oma loodusest wallatud, õnnetu oma elukogemistest, määratud õnnetusele ja tragöödiatele. Duane kaelustas teda wastu ja suudles teda. Ärewus, mida ta näitas, oleks iga naise magusaks teinud, ja temal oli teatud weetlus. Oli lena ja isegi mõnus teda suudelda. Uga Duanel oli ainult nõu, kui kaugele selle naise anduruse ta läks, mitte kaugeemale minna, kui wale wajakilikus tegi.

„Buck, kas armastab mind?“ fosistas naine. „Muidugi, muidugi,“ ütles Duane ruttu, et sellest üle saada, ja kuna ta rääkis, nägi ta Jennie näo mõlumuist läbi afna. Ta tundis häbi ja oli rõõmus, et neiu teda ei näinud. Kas oli Jenniel veel meeles, et ta oli lubanud ei ühtegi tema tegudest walesti mõista? Mis mõtles neiu temast, kui ta teda wäljas, pimedas nägi, pea naise käte wahel? Tume pill Jennie kahwatust näost ja ta suured mustad silmad tungisid talt läbi, teda wainustades raskele ülesandele, mis tal täita oli.

„Kuule, kallim,“ ütles ta naisele ja ta sõnad käisid Jennie kohta, „ma wabastan sinu siit põlatute koopast, kui ma ka Blandi, Alloway, Ruggi, igaihe, kes mulle wastu hakkab, peaksin tapma. Sind weeti siia. Sa oled hea — tean seda. Sind ootab kusagil õnn ja kodu heade inimeste juures, kes sinu eest saawad hoolitsema. Minult oota, kuui —“

Ta ei julenud ärewuses edasi rääkida.

Kate Bland sulles silmad ja toetas pea ta rinnale. Duane tundis ta südme põksumist ja ta südame tummistus ärfas. Kui see naine teda nii armastas! Aga mälestus ta iseloomust ja mõistus tegid ta jälle kõwaks. Ta andis talle sedawõrd kaastunnet, kui ta wajas, enam mitte.

„Minu armus pois, see on sinust hea,“ fosistas naine „Aga see on hilja. Olen otsas. Ma ei wõi Blandist lahkuda. Kõik, mis soowin, on, et mind pisut armastad ja ennast lastmisse ei sega.“

Kuu oli mustade mägede idapoolsest seljast üle tõusnud, orgu nagu käitis pehme walguis ja paplite warjud wanusid hõbedasel piimal.

Äkki põhjustas hobuste kabjalööd Duane pead tõstma ja kuulama.

Hobused tulid oru ülemisest otsast alla — Tund oli ratsanikkude tulekuks ebaharilik. Nüüd ristusid kuupaistesse tee lõpul mustad liikuvad asjad. Duane tundis ära kaks hobust.

„See on Bland!“ fosistas naine ja kahmas Duanele warisewail kätel kiini. „Sa pead lahkuma. Ei, ta näeb sind. See pahem tulija on Bland. Ma tunnen tema hobuse kabjalööki!“

„Aga sa ütled, tal polla aimugi, miks ma siin olen,“ wastas Duane. „Cuchre on minu seltsis. Kõik on korras.“

„Wõib olla,“ wastas naine nähtawa wae-waga ja enesewalitsemisega. Silmanähtawalt tundis ta Blandi eest suurt hirmu. „Kui ma seda waid uskuda wõiksin!“

Siis tõmbas ta Duane ukse juurde ja lükkas ta tuppa.

„Cuchre, tule wälja minu juurde! Duane, sina jääb tüdrukute juurde. Tahan Blandile ütelda, et oled temasse arnumud. Jennie, kui sa

meie ära peatsid andma, käänan ma su kaela kahetorra!“

Kiire tegutsimine ja energiline fosistamine nättasid Duanele, et proua Bland jälle endine oli.

Duane astus just Jennie juurde, kes afna lähedal seisis. Neiu ei rääkinud midagi, aga ta sirutas oma käed talle wastu. Wäikesed warisewad, jääkülmad käed. Duane wõttis nad kätte — katjus neid pigistades ütelda, mis tal ütelda oli ja mida ta tundis — et ta teda tahtis kaitsta. Neiu toetas temale ja nad waatasid afnast wälja.

Duane tundis enese olemat rahuliku ja kindla. Ta oli uudihimulik, kuidas proua Bland enese päästab. Ta nägi ratsanikke sadulast kargawat ja wäsinult edasi tulewat. Keegi pois wiis hobused minema. Cuchre, see wana rebane, rääkis waljusti, ja imestamise wäärt kergusega jutustas ta üht wäljamõeldud lugu:

— See oli kuuekümmendatel aastatel sõja ajal. Lehmarargus polnud siis see, mis ta nüüd on. Ajad on nüüd halwemad. Nüüd tunnewad inimesed sügelemist peale paugutamist nagu enne peale kaardimängu. Minus õige mängija, kes meil tial siin olnud, oli Bill, ja ma arwan, et temagi põleb nüüd põrgus!“

Mehed, kes häält kuulsid, seisatasid nüüd waikselt umbes paarkümmend sammul werandast eemal. Siis karjatas proua Bland — see pidi arwatawasti üllatusi wäljendama — ja jooksis neile wastu. Ta teretas südamlitult oma meest ja ütles ta saatjale tere tulemast.

Duane ei wõinud Blandi saatjat warjus ära tunda, uskus aga, et see Alloway on.

„Koerwäsinud ja naljased oleme,“ ütles Bland raskesti. „Kes seal sinu juures on?“

„See seal werandal on Cuchre. Duane on toas afna juures Jenniega,“ wastas proua.

„Duane!“ hüüdis Bland. Siis fosistas ta midagi, millest Duane aru ei saanud.

„Jah, ma kutsusin ta,“ ütles proua.

Ta rääkis kohmetamatult, loomulikult ega muutnud tooni.

„Jennie on haige. Jääb iga päewaga peenemaks ja kahwatumaks. Duane tuli kord Cuchre seltsis siia, nägi Jenniet ja armus ta näolapikesse nagu Teie mehed kõik. Sellepärast lubasin tal tulla.“

Bland kirus tasakesi ja tõmbas hinge. Teine mees tegi mingisuguse ägeda liigutuse ja teda rahustas nähtawasti mingisuguse taltsutatav käsi.

„Kati, sa lubad, et Duane Jennie juures täib?“ küsis Bland usumatult.

„Jah, seda ma teen,“ wastas naine ise-meelselt. „Miks mitte? Jennie on temasse ar-

munud. Võtab Duane ta omale, siis võib taft saada veel korralik naine."

Bland waikis hetke, siis hakkas ta waljusti toorelt naerma.

"Chefs," hüüdis ta, "kas kuulsid? Tõesti, Jumala eest, mis ja arwad minu naisest?"

"Ta waletab wõi on mõistuse kaotanud," wastas Chefs Alloway, ja ta häälel oli waenulik kõla.

Proua Bland palus oma mehe adjutanti lohe ja wihafelt, et see suu peats.

"Dohohol weeres Blandi naer. Ta läks weranda juurde, ta kannused kõrisesid, relwad ravigesid, ja wajus pingile.

"Kuidas käsi käib, kästija?" küsis Cuchre.

"Eks näe, wanamees, ifka hästil!"

Alloway astus pikkamisi weranda äärde ja nõjatas käspuude najale. Cuchre teretusele noogutas ta pead. Siis seisis ta waikides, tujasena.

Proua Bland ladus küsimusi, et seisuforda pehmedada. Bland wastas lühidalt, teatades kummaltsest käigust.

Duane arwas müüd paraja aja olewat ennast näidata. Tal oli tunne, et Bland ja Alloway ta sel hetkel lasewad minna. Nad olid nähtawasti üllatatud ja Alloway näis olewat mõtlik tujane.

"Jennie," sosistas Duane, "see oli proua Blandilt kawal. Jätame asja selleks. Müüd iga päew walmsis olla!"

Ta surus neiu enese wastu ja temale sosistati kõrwa waewalt kuuldaw: "Nutta!"

"Head õõd, Jennie," ütles ta waljusti. "Loodan, et olete homme terve."

Siis astus ta wälja kuupaistele ja rääkis. Bland wõttis ta teretuse wastu. See ei kõlanud wälja lahkesti, aga ka wiha ei tundunud.

"Rohtasin Gasperit siia sõites," ütles Bland müüd. Tema ütles mulle, Teie olla Bill Blacki teinud hulluks ja seft tulla lasnaine. Miks lõite tal rewolwri käest?"

Duane seletas waherjuhtumise ära.

"Mul on wäga kahju, et seal juures olin. Mul polnud sellega tegemist."

"Must lugu," urises Bland. "Talitaftie päris dieti. Sellegipärast, Duane — ma palusin Teid minu meestega mitte tüli norida. Oleskite Teie meie mees, asi olesks teine. Mina ei wõi oma mehi lasnast taftistada. Aga mul pole kalduwust wäljast tulnud ratsanikke oma laagris sallida, kes minu mehi maha kõmmutab"

"Mun, pean jälle kusagile sõitma — üks kõif kuhu," ütles Duane.

"Miks ei astu Teie minu salka? Teie olete juba kord pahale teele sattunud, ja kuidas ma piiri tunnen, ei saa Teist enam iial auwat kodanikku. Teie olete sündinud surmaja.

Tunnen ise paha subjekti siin piiril. Enam kui üks on mulle jutustanud, temal lõhewat midagi peagus, ja kui ta jälle toibub, lamab ta ees jälle mõni furnu. Minuga pole asi nii. Ka minul on olnud lastmift, aga ma pole kunagi tapnud, et wabaneda wiimaseft furnust. Minu furnud ei istu mul õõsel rimal. See on rewolwrimehhe piin. Ta on hull Peab uue mehe tapma — peab, et unustada eelmift."

"Aga mina pole kellegi rewolwrimees," waidles Duane. "Asjaolud tegid mu —"

"Ei kahle selles —" katkestas Bland ta jutu naerdes. "Asjaolud tegid minust lehmawaruga. Teie ei tunne ennast ise. Olete alles noor. Olete saanud kire kaasa. Teie isa oli kardetawamaid mehi, keda Tefas iial tunnud. Teilgi pole teist teed. Selle asemel et üksi jääda — üksik- hündiks, nagu teflased üllewad — üks ei liitu Teie teistega? Siis elate kauemini."

Cuchre nihutas ennast pingil.

"Kästija, ütlesin poisile ka juba sedasama. Sellepärast ma ta oma juurde wõtsingi. Saab ta meiega sõbraks, siis ei tule ka tüli. Ja ta olesks meie salgale peen number. Olen näinud Wilk Bill Hieckocki rewolwri kobanisel ja wäikeft Billy ja Gardini ja meie Cheschi siin — kõige karmemad posid siin piiril. Aga, lubage, pean ütlemä, Duane pistab kõif taskusse. Tema osawus on hoopis teine. Ei näegi, kuidas ta seda teeb."

Cuchre kiidufõnele järgnes lühike waikus. Chefs Alloway istis rahutult jalgu, ta kannused kõrisesid taskesti. Pead ta ei tõstnud. Bland näis mõtisklewat.

"See on aga ka ainus omadus, mis mul on ja mind Teie salga liikme wääriliseks teeb," ütles Duane süütult.

"Sellest aitab," wastas Bland lühidalt.

"Kas tahate selle üle lähemalt järele mõelda?"

"Jah. Head õõd."

Duane lahkus. Cuchre järgnes talle. Kui nad juba sõnatult olid jõudnud teele, hüüdis Bland Cuchre tagasi.

Duane läks pikkamisi kuust walgustatud teed möõda alla majakese juure. Jätus pingile ja mõtles raskele ülesandele, mis tal ees seisis. Kuid temas peitus kummalsine magusus ja see tuli mõteldes Jenniele. Weel tundis ta neiu wäikeste külma käe pigistust. Ta ei mõtetnud temale kui naisele ja ei annud enesele oma tunnetest aru. Tal olid aimult segased unistawad mõtted ja kujutlused ja need olid määsitud neiu päästnise kawatsustesse.

Liipawad sammud äratafid ta mõttest. Cuchre tume kogu lähenes puude ast üle rohu. Tema juurde jõudes nägi Duane, et Cuchre oli äre-

wuse. See liigutas Duaneet waewalt. Temal oli nüüd kannatusi, rahu ja jõudu.

„Bland pidas sind kannis kaua kinni,“ ütles ta.

„Las ma esiti pisut lõõtsutan,“ vastas Guchre. Ta istus pisut aega ja jahutas eumast oma suure kaabuga, ehk küll juba õõ oli. Siis läks ta majja, et sealt jälle koha põlema piibuga välja tulla.

„Plus õhtu,“ ütles ta ja ta hääles oli tunda humoori, mida Duane juba tundis, „ilus õhtu armastajatele, seda peab ütleva.“

„Seda märkasid minagi juba,“ tõendas Duane kuuwalt.

„Sedawiisi; ei ma taha olla korraliku ema poeg, kui ma seal juures ei seisnud ja ei näinud, kuidas Bland oma naist kägistas, kuni sel keel suust välja rippus ja ta näost siniseks läks.“

„Wõimatu!“ hüüdis Duane.

„Käiwata tahan ma, kui see nii ei olnud! Nüüd lasse enesele seda lugu jutustada, Buck! Kui ma meranda juurde tagasi läksin, nägin, et Bland ärkas. Ta oli nii tühjaks pumbatud, et pikemalt järele ei mõtelnud. Alloway ja Kati olid majja läinud ja panid lampe põlema. Kuulsin Kati heledat häält, aga Alloway ei teinud häältkki. Tema ei räägi iial palju, aga kui ta selline on, siis on ta pagana kardetaw. Bland küsis minult mõne küsimuse. Olin selleks ette walmistatud ja wandusin, et kuu on juustust rohelistem. Tema oli rahul. Bland on mind alati uskunud ja ka sallunud. Mul on paha teda nii hirmsasti tüsjata. Aga on kuri mees ja tal on Jenniega pahad mõtted. Need tahan tal segi ajada. Siis läksime tuppa. Jennie oli oma kambriisse läinud. Bland hüüdis teda. Jennie ütles, et ta juba riideist lahti on. Bland käskis tal uesti riietuda. Ja mis ta siis tegi, oli ülalataw. Üsna rahulikult pööras ta rewolwri otja Katele. Jah, oma paksu sinise colti otja hoidis ta just Katele ja ütles:

„Mul oleks lust sind maha lasta.“

„Lase agal“ vastas Kate ni külmalts kui wõimalik.

„Sa oled mind petnud!“ mõirgas Bland.

Kate naeris talle näkku.

Bland wiskas rewolwri käest ja kahmas taht kinni. Kate maables temaga, aga Bland oli temast kõwen, kahmas tal kõrri kinni ja raputas teda, nii et ma juba arwasin, et ta tema surmaks kägistab.

Alloway kargas wahela.

Kate lendas woodisse ja ahmis õhu järele. Tules meelemärgusele, tungisid mõlemad ta kallale ja tahtsid teda sundida üles tunnistama. Usun, Bland on armukade. Oletab, et Katel siimiga midagi on ja teda narriks peab. Täpi aja

pärast jättis Bland järele. Minult kirus ja sõimas teda. Üks sõna Blandi suust on wäärt, et seda meeles pead: „Tähi asi on mul meest tappa. Sellest ei küsi ma suurt. Aga teada tahan ma, nõid!“

Siis läks ta kambriisse ja wedas waele Jennie wälja. Sel oli aega olnud riietuda. Bland oli nii metsik, et Jenniele haige jalale löi. Tead ju, neiu sai selle haawa, kui ta eumast pimedas ühe kaabaka wastu kaitkes. Kui nägin, kuidas Bland temast kinni kahmas ja walu tegi, siis oli mul elus esimest korda soom, et mul rewolwver käes oleks. Ma imestasin Jenniet. Ta oli näost walgem kui paber, ta filmad suured ja tarretud, aga tal oli julgust! Esimest korda märkasid ma seda tema juures.

„Jennie,“ ütles Bland, „minu waine ütleb, Duane käiwat sind siin külastamas. Mina usun, et waletab. Urwan, temal on temaga ühendust ja tahan seda teada! Kui oled nii hea ja ütled mulle tõtt, siis lasen su lahti, saadan su Huntsville'i ja seal wõid sa omastega ühendusse astuda, annan sulle ka raha.“

See pidi Kate Blandile olema põrgulik minut. Sest kui ma iial mõne mehe filmis olen surma näinud, siis oli see nüüd Blandi filmis. Sest ta armastab oma naist. See on kõige kummalisem.

„Kas Duane käis minu naist külastamas?“ küsis Bland metjifult kui kurat.

„Ei!“ ütles Jennie.

„Käib ta sinu kannul?“

„Jah.“

„Tema on sinusse armunud, ütleb Kati.“

„Seda — seda — ma ei tea. Tema pole seda mulle ütelnud.“

„Aga sa armastad teda?“

„Jah!“ ütles Jennie. Buck, kui sa teda oleksid wõinud ise näha! Ta wiskas pea selga ja ta filmad olid täis tuld. Bland näis taht nagu pimestatud olewat. Ja Alloway, see wäike haiselajas, karjatas. Ta oli südamesse tabatud. Sest ta on armunud Jenniesse. Ja ainult piik Jennilt tegi mehe relwatuks. Alloway kadus toast. Ütle sinulle juba, et ta Blandilt Jenniet omale naiseks nõudis. Ka selline wintske puu kui Alloway wõib naist armastada.

Bland käis toas edasi ja tagasi. Tal oli raske uskuda.

„Jennie,“ ütles ta ja pööras weel kord neiu poole, „sa wannud oma elu juures, et tõtt räägid! Katel pole tõesti Duaneaga midagi asja? Tema lastis Duanel ainult sind külastada? Nende wahel pole midagi?“

„Ei midagi. Wannun seda!“ vastas Jennie. Bland istus pingile kui lõõdnud mees.

„Katsi, et woodi saad, ja kahwatu —“

Bland neelas alla mingisuguse sõna, mingisuguse alatu, arwan ma — ja wajus tõesti pingile. Jennie läks ja Kate sai krambid. Onu Euhre aga lahkus ja tuli koju.

Duane ei lausunud Euhre pifa jutu peale sõnagi. Ta tundis kergendust. Ta oli pahemat oodanud ja wärises mõtte juures, et Jennie walet oli wandunud selleks, et seda huffaläinud naist päästa. Millised saladuslikud olewised ometi olid need naisolewised!

„Nõnda on nüüd asi,“ lõpetas Euhre. „Sa tead sama hästi kui mina kui, ja ei oleks mees, kes on näidanud, et ta revolwri tõmbamises kunstnik on, siis oleksid ja nüüd tina täis. Kui sul õnnestub Blandi ja Allowayd pikali panna, siis oled siin piirimail sama kindel kui San Antonios. See on kütikulsus siin maal, kus kiire revolwriahamamine kõik on.“

9.

Mõlemad mehed olid warakult ärkweel, waiwivad, mures ja mõttes: aeg kaua kawatsetud ettemõtteks oli nüüd käes. Oli imelik, et selline lobisemishimuline mees kui Euhre oma teele nii kaua suutis ohjast hoida, ja see oli iseloomustaw kawatsetud teo kardetawale iseloomule. Eine ajal rääkis ta waid kõige wajakikumat. Sõõgi lõpul näis ta oma kaalutlemisega lõpule olewat jõudnud.

„Buck, mida warem, seda parem tähendab nüüd,“ seletas ta ja ta silmad loitsfid. „Mida enam aega me nüüd wajame, seda wähem üllatgwalt tuleb see Blandile.“

„Olen walmis, kui sina seda oled,“ wastas Duane rahulikult ja tõusis lauast.

„Hea küll, siis sadulda,“ ütles Euhre lähidalt. „Nööri kaks pakk sadula külge, üks ühe, teine teise külge. Need on mul walmis seatud. Wõimalik, et kumbki hobune kannab kahelordse. Mõlemad on suured ja tugewad loomad. Oli tark mõte onu Euhrelt, teie hobuseid siia tuua ja walmis hoida, mis?“

„Euhre, loodan, et sulle ei tule pahandust. Kardan, et tuleb. Kõik muu teen mina.“

Wanamees heitis talle pilkawa pilgu.

„Oleks ju hirmus, mis? Kui teada tahad, olengi juba pigis. Ma pole sulle weel ütelnud, et Alloway mind äsja bösel küllastas. Ta saab warsti targaks.“

„Euhre, sa tuled minuga?“ küsis Duane äkki kõtt aimates.

„Arwan jah. Mõlemad pörgusse wõi julgesti üle mägedel Soomiskin, et oleksin revolwrimees. Ei tahaks siit lahkuda, enne kui Jänes-Bensoniga arme olen teinud. Nüüd, Buck, tee

oma töö, kuna mina weel wäitse käigu teen. On alles wara, seda parem.“

Euhre pani enesele suure kaabu pähe, ja kui ta läks, nägi Duane, et ta kandis wõõd revolwri ja padrunitaskuga. See oli esimene lord, mil Euhret nägi relwadega.

Duane pakkis oma asjad sadulataaskutesse ja wiis sadulad wälja aeda. Suur luzerne, mis seal seisid, näitas, et hobustel oli hea olnud. Nad olid orus wiibides rammusaks läinud. Ta jootis neid, pani neile siis sadulad selga ja päitsed pähe. Siis tõstis ta mõlemad weelähkrid ja läks majja ootama.

Sel hetkel ei tunnud ta ärewust.

Nüüd polnud enam aega mõtisklemiseks ja kawatsemiseks. Tund oli tulnud ja tema oli walmis. Talle oli selge, millise julgustüki ees ta seisid. Ta mõtted koondusid Euhrele ja selle wana põlatu üllatawale trundusele ja headusele. Neg mõõdus pikkamisi.

Duane waatas kella.

Ta lootis teele minna ja juba kaugel olla, enne kui laagris woodist tõusti.

Wiimaks kuulis ta Euhre liipawaid sanime kõrwal teel. Need kofsid nagu kõwemini kui harilikult.

Kui Euhre maja tagast nähtawale tuli, oli Duane enam murelik kui inestunud wanakest nähes kahmatuna ja wärisewana.

„Dime — on meil,“ kogeles tulija.

„Sa ei näe selle järele wälja,“ wastas Duane.

„Olen hirmus haige; surmasin praegu ühe mehe. Esimese, kelle ma üldse olen surmanud.“

„Kelle?“ küsis Duane tarretult.

„Bensoni. Ja nii halb kui see ka on, rõõmus olen ma selle üle ometi. Läksin tänawat mõõda, nägin Allowayd, kes läks Degeri juurde, nad on head sõbrad Arwan, tahtis temalt palju küsida. Igatahes olin rõõmus nähes, et ta Blandi majast nii kaugel oli. Ja tema mind ei näinud. Jõudes Bensoni kõrssi, polnud seal kedagi peale Jänes-Yakti ja paari mehhihlase. Benson polnud itial minu sõber. Tuli minu kallale ja ütles, tema ei andwat minu elu eest tsentigi.“

„Miks?“ küsisin mina.

„Sa mängid Blandi ja Chessiga kaheotsaga mängu,“ ütles ta.

„Jad, mis ja annad ise oma elu eest?“ küsisin mina.

Ta kargas jalule, üsna kohkunult, ja watas mulle alatult osta. Tabasin. Tema kohkus, mehhihlased panid plehku. Ma ei saa itial enam magada, aga ma pidin seda tegema.“

Duane küsis, kas pauku wäljas kuulbud.

(Jõrgneb).

Kaks teed.

Helweetsia kirjanik Ernst Zahn.

Wahepeal oli Lienii kaplani laua juurde tagasi tulnud. Kaks korda laskis ta oma klaasi raske weiniga täita ja wiskas selle kõrisse. Siis hõiskas ta ja ta silmad läikisid.

„Tore tüdruk, see sealt Senni juurest,“ kisendas ta naerdes üle laua.

Talunikud imestasid julgust, mis ta wõõraste wastu ilmutanud. Äga Trösch-Franzi tahtis teda linnalasega tõgada.

„Puupea,“ kisendas Lienii, „kas arwad, et hull olen.“

Ja ta wõttis ühe ümmarguse stegalp-lanna ümbert kinni ja wiis ta tantsima.

— — —

Järgmisel hommikul lahkus Galleteri perekond, mägikeppidega warustatuna, albilt. Jääliugustikud kirendasid, kuldsest tõusid mägihiiglaste hommikselgesse taewasse. Iludus troonis wõidukalt üksikutel murudel, kust proua Ewa ikka weel tõsiselt lahkus, kuna neiu hing täidetud oli wõimukast pildist, millele nad selja pöörasid, ja Galleteri salajas juba tagasitulekule mõtles.

Kui nad majadest mööda sammusid, wahtisid unised näod neile järele. Lienii oma nende hulgas polnud. Äga kaugel allpool alpi, kus teerada ühe kalju lähedalt möödus, nägi Ewa äkki üht nägu kiwide wahel. Ja kui ta lähemalt sinna waatas, oli see kadunud. Ta ei teadnud isegi, kas see oli kuulunud noorele talunikule, kes ta oli päästnud.

III

Stegalbist oli üle läinud tali; sellele oli järgnenud lühike kewad, mis lume kõigist nurkadest ja aukudest nii hoolikalt oli ära koristanud, et esimesed suwewõõrad maapinna leidsid nii puhta olewat, nagu puhtaks küüritud toa.

Juba paar nädalat lehwis wõõraste-maja harjal lipp ja ta külaliste arw kaswas. Juuli algul oli wäike maja juba peaaegu täis, ainult kaks tuba ootasid elanikke. Peremees Senn ootas neid täna. Rahulolewa näoga, ilusat

kasu juba ette aimates, seisis hall habemik maja ees kruusiteel ja wahtis haljale lagendikule. Käes oli tal weel kiri, mis uute tulijate tulekut teatanud.

Pahemat kätt mäeküljel, kõrgel ülewal, kus rohi alles noorena ja wärskena waewalt lumestwabastunud pinnast tärkas, söid lehmad ja kitsed — Mattli-Vinzenzi kari. Kõrjakellade heli helises ka Stegalbi peremehe kõrwu. Ta pani käed lorus huulte ümber ja huikas üles: „Hoiho, Lienii!“

Madal maja, enam kiwihunik kui maja, kleepis ülewal mäeweel. Sealt astus kutset kuuldes wälja Lienii. Pikkamisi tuli ta alla kõrtsmiku juurde.

„On sul aega täna orgu minna pakide järele?“ küsis Senn eemalt.

Mattli-Lienii tuli lähemale. Ta oli paljajalu, warustatud waid pükstega ja jämeda särgiga, kust päewitanud rind wälja waatas. Särgiwarrukaid käewartelt üles keerates ütles ta mõttlikult:

„Ei see lähe. Isal on kodus tööd; ta ei saa kodust ära ja mina pean wõid tegema. Ema surmast saadik on meil kaks kätt wähem. Ei, see ei lähe — ei — kuigi ma heemelega raha oleksin teeninud.“

„Siis pean mõne teise waatama.“

Peremees pööras; aga weel kord tagasi tülles jutustas ta:

„Sel linna preilil, kellega sa mullu tantsisid, on ka ema surnud.“

Lienii punastas. Ja et oma kohmetust warjata, äigas ta parema käega läbi juuste.

„Wõi siis see?“ küsis see nii taltsalt kui „wõimalik,“ „On kuriwaim ta tapnud?“

„Kopsupõletik, kirjutab ta mees,“ selletas Senn ja lisas minnes: „Tema tuleb jälle siia!“

Lienil oli küsimus huultel. Äga peremees oli juba maja läinud. Sellepärast lahkus temagi. Mõtiskledes ronis ta üles oma maja poole.

Wahepeal kaswas päew keskpäewaks ja sellest weel ülegi. Päike põletas majale, kus Lienii töötas. Wahetewahel murdis mõni walge pilwenarmas, mis taewas liikusid, loitwad kiired ja warjas

mõne minuti mäge. Kaljurahnude wahel, mis karjamaad täitsid, sõid lehmad; ainult mõned kitsed hulkusid maja ümber ja nuusutasid ukse ees, kuni talunik nad eemale peletas.

Teda waldas pikkamisi kummaline rahutus. Ikka lühemate waheaegadega astus ta maja ette wälja, warjas laia käega oma silmi ja wahtis orusuu poole. Kord nägi ta sügawal majade wahel paari wöörast. Siis kummardas ta kaugele ette, et paremini näha. Aga kohe selle järele pomises ta mõne pahase sõna ja läks töö juure tagasi.

Nii reastusid tunnid. Enne kui õhtu jõudis, kustus päikese tuli. Öhukes-test udupilwedest oli tekkinud paks waip taewasse. Jäine tuuleõhk tuli walgelt Stegalbi jääliugustikult alla. Lieni oli oma töö majas lõpetanud. Lüpsik käes, läks ta õue ja waatas karja järele.

Wiimasel tunnil polnud ta madalast majast enam lahkunud, wihase wõimuga oma uudishimu rahule sundides. Nüüd eksis ta pilk ometi jälle wöörastemaja poole; ja siis pööras ta pelglikult ja ruttu oma päewatöö poole tagasi. Söögisaali akna juures oli ta näinud Galleteri ja tema kõrwal, mustasse riidetatuna, linnahärra tütart.

Siis töötas poiss usinasti; joostes tõi ta piima lüpsiku täie lüpsiku täie järele koju. Ja kui ta tööga lõpule jõudis, wöttis ta, ilma ainustki pilku alla orgu heitmata, westi ja kuue ning hakkas rada mööda alla minema, aga suunas küla poole.

Nii oli ta wöörastemajast mööda saanud. Ta küsis eneselt, miks, ja ei teadnud seda isegi.

Galleteri ja ta tütrega juhtus ta mõnikord wististi kokku! Ja miks mitte? Ta ei wõlgnenud neile ju midagi? Nii julgustas ta ennast. Aga järgmisel hommikul, mil ta warakult tööle hakkas, oli tema ka jälle wana pelglikkus ärganud, et wõib wöörastega kokku saada.

Ja weel päewal kohtas ta linnapreilit, nii et kõrwalepõikamine wõimatu oli.

Stegi jääliugustikult algas oja, metsik wesi, mis, waewalt tasaselt albilt pääsnud, wägewasti ja kergesti kaljude ning kiwide wahelt alla oru poole tormas. Ja kus wesi albilt lahkus, seal suubus ka kitsas rada, Stegalbi tee, murule.

Ta jooksis ojasängi äärt mööda, ja kuna teda paremalt poolt oja waht niisutas, seisis tema pahemal pool kõrge müürina kalju. Seal kohal kohtas Ewa Galleteter Mattli-Lienit päewal pärast Stegalpi jõudmist.

Ewa oli sihitult hulkunud, kuna isa alles reisiwäsimust puhkas. Alp seisis tumedas walguses. Hallmustad udud katsid taewast ja laskusid sügawale ähwardawalt üleswahtiwaile mägedele. Mõnikord riivas mõni tontlik pilw nagu tormist piitsutatud suits kaljuid. Läänetuul wilistas lõhedes ja sasis, üle muru tormates, preili Ewa juukseid. Ölgade ümber oli tal must rätik. Must oli lihtne kleit, mida ta kandis. Mõtiskledes wahtis ta maha, kuna ta pehmest rohust üle sammus. Nii lahkus ta murult.

Alles kitsale teerajale jõudes tõstis ta silmad.

Puukingade klöbinal, heinakorw seljas, ainult mõni samm temast eemal, tuli talle üks talunik wastu. Kui see pead tõstis, tundis neiu ta ära, ja samal hetkel tuksatas poiss, nagu oleks ta pahalt teolt tabatud.

Siis seisid nad wastamisi; mõlemale näole oli nõrk puna kerkinud ja kadunud. Rahulikult sirutas Ewa wälja oma käe, millest Lieni kinni wöttis ja mille ta jälle lasi langeda, waewalt pärast puudutamist.

„Mis teie teete, Mattli?“ küsis neiu.

„Tänan! Pole wiga! Ja Teie?“

„Olen terve — ja isa ka! Aga —“ ta waatas oma leinakleidile ja ta silmad niikusid.

Nüüd waldas Lienit kaastunne. See neiu oli siis oma ema ka armastanud!

„Jah,“ ütles ta, korwi kaljule toetades, „Teie ema on nähtawasti surnud!“ lõpetas ta.

Esimest korda waatas Ewa temale näkku. Ja nägi mureilmet ta silmis. Siis oli tal, nagu oleksid nad kaaslased. Ta hääl kõlas soojemini, ja aegamööda taandus ka poisi kohmetus. Nad rääkisid surnutest. Kedagi polnud lähedal; oja sügawas kohises ühetooniliselt kui nende kurbade lugude saatja.

„Minu ema oli ju kummaline,“ ütles Ewa. „Palju inimesi on temast wähe head rääkinud, ja wähesed on teda mõistnud. Aga temal olid ometi head mõtted. — Ja see tuli nii äkki — ta

surm! Kodus walitseb tema surmast saadik hirmus tühjus!"

Esiti pidi Lieni waikselt naeratust tagasi hoidma. Ta oli mõtelnud kuiwetule sallimatule wõõrale. Aga siis tungisid neiu sõnad talle südamesse; oma lein waldas ta. Ja ta kinnitas: „Nii on lugu meilgi — tühi — kõik tühi!"

„Mina pole Teie ema kunagi näinud!" tähendas Ewa.

Lieni pilk loitis. Tema rääkis surnust heameelega.

„Ta oli wäike naine, wäike ja kidur, walge peaga, heade silmadega ja usinate kätega, isa on tema pärast wäga kurb. Ainult wäikesed unustawad kergesti."

„Kes need on?"

„Oed ja wennad."

„Siis pole teie üksik?"

„Oh ei! Meid on kaheksa!"

Nad olid minema pöörnud. Täiesti mõttes sammus Ewa temaga teed mööda tagasi, ja Lienigi ei küsinud, et neil sama siht polnud. Sägawas jutus käisid nad, külge külje kõrwal.

„Isale ei meeldi suwi linnas. Siia, kus talle mullu meeldis, tuli ta jälle. Meie jääme siia wististi kogu suweks."

Kui Ewa seda jutustas, tõstis alplane silmad ja waatles teda.

„Kogu suweks?" ütles ta nii mõtlikult. „See on pikk."

„Mul ei lähe aeg igawaks. Ma armastan mägestiku waikust, määratud mägesid ja siinseid lihtsaid inimesi."

Ta sõnad soojendasid Lieni südant. Tänuulik ta kiituse eest ja usaldawamalt kõneles ta ühest ja teisest.

Aga neiu katkestas warsti ta jutu.

„Kus Te elate, Mattli?" küsis ta.

Nad seisid keset laia, rohelist muru. Kitsas rada hargnes kaheks, rohusse weel enam kaduwaks teeks. Terawas käänus pööras üks neist paremale poole ja wiis ühe madala puumaja juurde, mille aknad puhtalt neile wastu waatasid. Maja ees askeldas keegi kuiwetu, kergesti küürus mees; kari lapsi istus puutüwel maja kõrwal ja wahtis uudishimulikult wõõrale.

Lieni oli seisma jäänud.

„Seal on mu kodu," seletas ta ja osutas puuehitusele, millel madal sindlikatus. „Kas tahate minu seltsis sinna tulla?" küsis ta kõheldes.

„Tänan, mitte," wastas Ewa.

Siis osutas ta ühele wäikesele poisile, kes maja juurest neile wastujooksnud ja siis, äkki, sõrm suus siesma jäänud.

„See ootab Teid," ütles ta.

„Lieni!" hüüdis wäike mees aralt.

Lieni ei hoolinud sellest suurt.

„Jumalaga," ütles ta aga ja kergitas kohmetult oma wiltkübarat.

Siis pööras ta ja läks maja poole.

Ewa nägi, kuidas ta poisi sülle wõttis ja püstipäi, nagu poleks ta kedagi kannudki, teed jatkas. Pikkamisi pööras ta koduteele, mõteldes Lienile ja ta omastele, kelle ema surnud.

IV.

Kaks päewa hiljem waldas preili Ewat lust Mattli Lieni omakseid tundma õppida. Isa seltsis lahkus ta pärast lõunat wõörastemajast.

Hele hommik oli alpide kohal siranud. Weel pärast lõunatki puhus läänetuul edasi ja pühkis taewa, millele wahtewahel mõni hallwalge pilweräbal kerkis, ikka jälle ilusasti puhtaks.

Aga läänetuul toob mägestikus paha ilma. Kaugel all albi jalal weel waewalt nähtaw, koondus hall udustik. Nüüd nihkus ta ülespoole, esiti läbipaistwana, siis pikkamisi tihenedes, kuni kuuseladwad ja üleskerkiwad kiwid ürgakki ruttu wajusid nagu hukkuw maa.

Suuril silmil wahtis Ewa seda askeldust. See tegi ta meele araks, nagu oleks tal enesel midagi kaduma läinud.

Pikkamisi sammus Galleter temakõrwal ja ei küsinud udust ega oma ümbusest üldse. Mõtetes istus ta juba kaplani juures, kellega ta tutwust juba esimesel päewal uuendanud, kaardimängul. Et kõrgeaulist külastada, selleks oligi ta Ewaga ühes tulnud.

Galleteri wälimus oli wähe muutunud; igatahes ei närinud ta südant naise kartus. Wastuoksa. Paistis, nagu ilmuks heatahtliku mugawuse joon temas weel terawamini nüüd, mil proua Ewa enam teda ei walwanud. Ta oli Stegalbis jälle kodunenud ja wandus tund tunni järele kindlamini, et ta enne suwe lõppu siit ei lahku.

„Terwita neid minu poolt," oli esimene sõna, mis Galleter ütles, kui ta Ewa seltsis natukese aja pärast kaplani maja juures seisis. Kogu tee oli ta waikinud.

Ewa wõttis isa käest kinni. Siis jätis ta tema kaplani hoiule, kes praegu trepist alla ruttas.

Pikkamisi sammus ta edasi. Külm õhutõmbus woolas talle äkki wastu ja pani ta lõdisema. Tema ees kaswas udu, muru ja kaljuid uputades.

Mattli-Vinzenzi maja poolt kõlasid kirwehoobid, aga näha polnud kedagi. Nägematult jõudis neiu madala maja juurde ja pööras ümber nurga.

Seal seisis Lien'i paljajalu, ja raius puid. Rohi oli Ewa sammu tasandanud, nii et Lien'i ta tulekut enne ei märganud, kui ta ju just tema taha astus. Ja neiu wiivitas enese teatamisega. Ta pilgud käisid poisi kenast kehast üle. Nagu lapse mänguasja keerutas ta kirwest ja laskis selle raskesti okslisele pakule langetada. Selle juures pingusid ta lihaksed käewartes ja seljas. See oli wintske jõu kuju; tore oli teda töö juures waadata. Aga lühike piip oli tal hammaste wähel ja tubaka suitsul oli hirmus hais linnalase nina tarwis.

„Tere lõunast, Mattli,“ ütles Ewa.

Mees jahmatas. Ruttu kloppis ta piibu tühjaks ja pistis taskusse. Alles siis pööras ta näo wõõra poole.

„Tahtsin Teid kord siin teretada ja Teie rahwast näha,“ seletas Ewa oma tulekut.

Samal ajal tulid kolm last, kaks poega ja üks tütarlaps majast wäja. Jahmatades silmitsesid nad wõõrast ja peitsid endid Lien'i taha.

See wõttis südame rindu.

„Isa pole weel kodus,“ ütles ta, „aga ta tuleb warsti ja — tulge ometi tuppa — siin läheb külmaks!“

Peen wihm peksis Ewale wastu nägu. Udud olid majani jõudnud ja lehwisid oma maani ulatawate narmastega mööda.

Ewa järgnes mehele. Nad pidid mõlemad kummardama, kui tumedasse, kiwipõrandaga kotta astusid. Tubagi oli küllalt madal, aga ta oli ka lai ja täis sobiwat walgust. Rida aknaid kahel pool müüris laskis walguse sisse woolata. Pikad pingid seisid müüride ääres ja nende ees kaks walgeksküüritud lauda. Ahi graniitkiwist, mõned toolid, ja kummut, mida heegeldatud waip kattis, olid ainsad mööblid majas.

Tuba täitus noortest. Kolm last olid

ühes nendega sisse tulnud. Kaks tütarlast, 13 ja 14 aastat wanad, järgnesid uudishimulikult, ahju nurgas istus wäikesel pingil üks seitsmeaastane poiss ja wahtis hülgeta silmil tupp, kartusilme näol, nagu heidutaks teda külaline.

„Istuge,“ ütles Lien'i ja osutas laua ääres seiswale toolile. Siis lastele mõeldes, käskis ta: „Minge — teiel!“

See kõlas karedasti, aga mitte ebalahkesti. Ewa imestas, kui sõnakuulelikult lapsed laiali kadusid. Ainuti poiss oli nurka istuma jäänud.

„Tema on pime,“ seletas Lien'i. Sõnades wärises kaastunne. Siis astus ta läwele ja hüüdis: „Triini!“

Ilmus sale, umbes seitsmeteistkümnepäevane tüdruk. Tasakesi „tere“ üteldes astus ta tupp ja laskis oma suured silmad, mis Lien'i omadele sarnanesid, mõne sekundi wõõra näol wiibida. Ta kandis jämedat, lapitud kleiti ja ta käed olid rakus; juukseski rippusid tal mõnest kohast korratult kitsal näol; aga ometi oli temas midagi peent ja weetlewat, mis teda wangistas.

„Wii Tooni ära,“ käskis Lien'i.

Ewa astus waele.

„Jätke laps paigale,“ ja tüdruku juurde astudes küsis ta: „On see Teie wanim õde?“

Neidude käed puhkasid üksteises, kuna Lien'i Ewa küsimusele jaatas. Siis wõttis Ewa pimedat poisi oma põlwedele, armsasti ta hirmu rahustades, ja nad said jutule.

Natukese aja pärast ilmus wana Mattli, keskmise kaswuga kuiwetu mees, habemeta, mustajuukseline, mureliku näoga. Tema haiged silmad silmitsesid külalist ehmatades. Aga see wõitis temagi. Ewa esimesed sõnad olid käinud surnu kohta.

Wanamees oli laua taha istunud, pead raputades ja oma ette pomisedes, täis leina sellest kurwast meeldetuletusest.

„Jah, ta oli hea naine,“ ütles ta wiimaks ja kugistas. Selle juures waatas ta toas ringi, nagu tahaks ta kadunud naist seal weel talitamas näha.

„Kas olite karja juures, isa?“ küsis Lien'i äkki.

Ewa nägi, et poeg isa mõtteid tahtis mujale juhtida. Temagi wahetas kõne-

ainet, kõneles kiwisajust, mil noor talunik ta elu päästnud. Ja wanagi sai jutukaks, kuuldes kiitust pojale. Sellest, mis ta ütles, taipas Ewa, et Mattli-Lieni lastele ja isale ema asemel oli. Kummaline tunne kitsendas ta rinda; ta nägi nooremehe kaju kaunimas walguses. Salajane imestus waldas ta.

Kui ta natukese aja pärast lahkus, oli see maja temale koduseks muutunud. Wanamees silmitses teda liigutult, kui ta tema kätt pigistas, ja pime poiss hoidis ta kleidist kinni ja karjus: „Jää weel siia, sina!“

Ainult Triini oli tagasihoidlik ja uuris salamahiti neiu ilusat nägu. Lieni saatis Ewa välja.

Külm tuulepuhang wõttis neid wastu. Udu niisutas maad, ilm oli äkki külmaks läinud. Ewa wärises. Lieni aga astus majja tagasi. Willase waibaga tuli ta välja.

„Wõtke see ümber,“ ütles ta lühidalt. Ewa naeratas.

„No seda weel — ei. Kui ruttu lähen, siis pole mul ka külm!“

Ta tahtis lahkuda, aga Lieni waatas talle äkki otsa. Kõik hirm ja argus oli talle sel hetkel kaugel.

„Udu on linnalasele kardetaw! Wõtke waip ümber!“

Seda ütles ta nii käskiwalt, et Ewa waikides sõna kuulas.

Lieni ise pani talle waiba ümber. Selle juures riiwas ta osawuseta käsi neiu kätt, ja hele leek walgus ta näole.

„Jumalaga,“ ütles Ewa.

Lieni ei saanud sõna suust. Ta jättis neiu maja ukse ette seisma ja ruttas kartlikult majja.

Ewa sammus kodu poole, pikkamisi, heameelega teed pikendades, ehk kiwa waibaski weel wilutas. Pea oli tal raske ja iseäraline kartus painas ta südant. Wiimaks surus ta hambad huulde, noomis iseennast ning otsustas: „Jäta Mattli-Lieni tulewikus rahule!“

V

Päewad ei püsi. Sui esimene pool oli möödunud. „Nagu põgenedes“ ütlesid wanad ja sügased juukseid, „nagu tigu“ ütlesid noored ja aegutasid.

Wõõrastemajas olid külalised tihti waheldunud. Ainult õllepruul oma tüt-

rega wiibis weel ikka seal, ja hiljuti oli sinna weel tulnud pikemale puhkusele keegi noor härra. Ginter oli ta nimi ja eesnimeks oli tal Leo: insenerina oli ta enese wõõrastemaja raamatusse kirjutanud ja ütles, ta olla liig palju töötanud ja wajawat nüüd siin alpides rahu. Ta käis lakkkingades ja peenetes riietes, hoidis sellepärast kiwistelt teilt ja jäi tasandikule. Pea oli tal lakutud nagu linnakergatsil, aga nägu oli tal kena küllalt.

Wõidukindlana oli sama noor mees juba esimestel päewadel oma ülesandeks wõtnud — õlepruuli tütre südant wõita ja oli — kaotanud. Nüüd kolaskas ta Stegalbi maja waates ümberringi ja otsis noori neiusid. —

Stegalbi oli heinaaeg. Juba nädal aega oli Issand Jumal igapäew oma taewatuld õige suwepalawusega murul põleda lasknud ja stegalplased kiitsid oma kaplani, kes eile sellise ilusa heina ilma palwetanud.

Mattli-Vinzenzi „omast“ olid wanamees, Lieni ja Triini praegu wiimased kandamid koju tassitud. Päike, mis heinad ainsa päewaga kuiwaks teinud, wajus kuldse harranduses Tierbergi taha. Üle niidetud muru sammus Lieni sinna poole, kus Ewa Galleter ühe kaljuseina ääres kaljurahnul istus.

„Jäta Mattli-Lieni tulewikus rahule,“ oli linnalane nädal aega warem otsustanud. Järgmisel päewal oli sama Lieni talle wastu juhtunud, kui ta üht kadumalainud kitse otsis, ja seltsimehlikult oli ta temaga mäest üles roninud, kuni tee seda wõimaldas. Nägu kaaslased olid need sarnaduseta inimesed seitsaadik üksteise kõrwal elutsenud, üksteise juurde sunnitud ürgwanast looduseseadusest, üks wajades teist ja kumbki teise juuresolekut nautides, teadwuseta, aga igapäew.

Lieni nägi välja metsik, kui üle muru läks. Tema mustades juustes rippusid weel mõned heinakõrred, kael ja rind wahtisid awatud särgist, käewarred ja jalad olid paljad. Äga kuna ta pikkamisi sinna poole sammus, kus neiu istus, loitis ootus ta silmis ja ta ninasõõrmed wabisesid, nagu täidaks teda wõimas rahutus, mis teda edasi kihutas.

(Järgneb).

Polaarsurm.

Norra kirjanik **E. Welle-Strand.**

Päike walas kulda hiigljäämägedele, ja jääliugustikud pilgutasi silme päikselmale, mis walget udusaart wäljas merelaiuses punetama pani, seal kus, mustjashall meri ja taewaruum siniselsärawas kewaderibas ühinesid.

Ainult suurel mandrijääliugustikul kaotas päike oma mängu—rohekalt sirades seisis ta seal ja pilkas selget päikesilma.

Üle selle määratu jäähiiglase, mis nagu tardunud meri kahe musta mäeaheliku wahel lamas, krabistasid kaks inimolewust, kes enestega kahemehepaati kaasa wedasid. Waewaga ronisid nad kõwal jääle edasi; nii sile oli see, et mehed waewalt jalgu alla said, ja seal, kus jääliugustik oma selja fantastlikuks jääkuhjaks ajanud, kraawis paadi roostetanud kiil pruunid jäljed jäässe

Kui mehed paadiga olid jääd mööda nii kaugele üles jõudnud, et nüüd jäämäe allalaskuw külg nende ees seisis, laskis üks meestest paadi äärest lahti ja langes jääle.

„Ei jaksa enam,“ lükkas ta nuuksudes suust; „minu asi on otsas, aga jäta mu rahulikult siia — sina wõid edasi minna.“

Silmapisarad weeresid tal üle põskede ja käega kobas ta oma higist ning tulepõlewat rinda.

Kaaslane jäi seisma ja toetas põlwe wastu paati, et see mäest alla ei libiseks, ja waikse wihaga urises ta midagi põlitaja kohal.

„Sa pead tõusma ja edasi tulema, isegi kui iga muskel sinu lihas nagu haaw põleb. Meie sureme mõlemad, kui sa enese nüüd nõrgaks teed, nüüd, mil meil enam miiligi ei ole merekaldale!“

Ja ta waletas, et kaaslane julgust saaks:

„Näen riba ajujääs—see on meri, sina, ja paari tunni pärast ujub meie paat! Pane tähele, meie jõuame jäärahnude wahel weel hästi edasi, ja kui me juba jääkandil oleme, siis kohtame wististi mõnda kalurlaewa. Siis wõime hülgeleha süüa ja napsu juua, niipalju kui soo-

wime, sina. Wõta aga kõik jõud kokku, pois!“

Mahawajunu katsus jalule saada, aga need olid nii nõrgad, et nad teda enam ei kannud. Ta oli abitu kui wäike laps, kes katsub pörandalt püsti tõusta, enne kui ta jalad teda jõuawad kanda. Ta kukkus jääle pikali ja jäi wirisedes lamama.

Olen otsas, Nils. Tunnen selgesti, kuidas surm ennast ikka sügawamale minu kehasse sööb. Ma kangestun pikkamisi nagu wesi, kui wali sügisekülme tuleb.“

Sügawasti hingates peatas ta ja jatkas siis:

„Aga sina pead edasi minema, Nils. Sa pead jõudma lahtisele merele ja teatama, kuidas meiega Sassi lahes talwel lugu oli.“

Põlwe abil hoidis Nils Björgum libisewa paadi kinni ja kahmas hülgepüssi, mis laetuna paadis seisis. Püssi roostetanud rauaotsa hoidis ta kaaslane rinnal ja ähwardas:

„Kui sa ennast jalule ei aja, lasen su maha!“

Püssikukk ragises.

Haige nägu kahwas kriidiks; ta ronis paadi juurde ja pani sõrmed selle äärele. Hirmust araks tehtuna surus ta end wastu paadikülge, ja paat libises kriuksudes üle jääliugustiku. Sädemed sirasid ta kiilist, kui ta mõnest jääst wäljaulatawast kiwist üle läks.

Kakskümmend päewa olid polaarsoitjad Nils Björgum ja Nikolai Hansen paati üle jääliugustiku wedanud ja ise selle juures päew päewalt nõrgemaks jäänud. Kaks wiimast päewa polnud neil enam raasu leibagi, ja nälg oli noore Nikolai murdunud.

Need näljapiinad olid tugewa poisi nii nõrgaks teinud, et kõik ta silmade ees tantsis; kus ta iial käis wõi seisis, nägi ta ainult kuristikke. Aegutawates jääliugustiku pragudes seisis suured lauad ja paendusid toidu raskuse all.

„Kas sa ei näe neid häid asju, Nils?“ oli ta palawiku sonimisel ütelnud. „Miks ei anna me enestele söömiseks aega?“

Ja ta oli kätega wehelnud, nagu oleks ta tahtnud toidu järele kahmata. Aga ta oli kahmanud waid oma kasukasse ja selle tükid näsitades suhu pistnud.

„Nam, nam, ah, kuidas hülgeleha maitseb, Nils!“

Ja nüüd tuli warsti kõigele kannatu-sele ots! Sest seal, kus jääliugustik järsult alla halli jäälahte langes, wähk-res igal pool paks hülgeparw jäätük-kidel, ja weel oli üks padrun püssis!

Nils pani käe warjuks silmadele päikesesilma kaitseks, mis ajujääd all lahes kullakarwaseks muutis.

Jälle laskis kaaslane paadiäärest lahti ja wajus jääle. Nils Björgum kobas teda ettewaaticult ja sidus kõie-otsa tema ümber, et kindel olla, et mees maha ei jäänud, sest nüüd muutus jää-liugustiku lamedus ikka järsumaks ja kardetawamaks ja waja oli kõik wiis meelt kokku wõtta, kui ta tahtis paati nii jäälahe wette juhtida, et paat wett täis ei läinud.

Sest see oleks surm siin nõiakatlas!

Nils teadis, kui Nikolai siia jäi lamama, siis ei jaksaks tema enam weel kord siia üles ronida ja Nikolaid järele tuua, ja sellepärast oli ta temale kõie-otsa keha ümber sidunud.

Ikka weerjamaks muutus jääliugus-tik, aga Nils hoidis krampplikult paadi-äärest kinni ja laskis enese niwiisi siledat jääselga mööda alla libiseda, sellejuures ise kuidas wähegi wõima-lik jalgadega ja püksipõhjaga allasõitu tasandada püüdes.

Rautatud kiil kriiskas ja rägises ja wahetewahel löid sõitja jääraudade alt jääs peituwailt kiwelt sädemed wälja. Nii kiire oli sõit, et tuul kõrwus kohi-ses ja laulis — — siis, kärise mine riie-tes ja mees tundis terawat löiget ihus—kiwi oli ta riided katki kiskunud. Aga siis pistis paat oma nina jäätükkidega täidetud lahte, paks rahesadu jääkildu-dest käis temale mööda kõrwu ja wa-na paat oli wees ning hõõrus wastu jääkante.

Nils Björgham ei hoolinud waluhaa-wust, mis jää temale läbi nahkade tei-nud; ta läks kaaslane juurde, kes jälle jääliugustiku serwale pikali jäänud, ja tõstis ta õrnasti paati,

„Näed nüüd, Nikolai, tegime käigu ikkagi läbi!“

Äkki tõusis paadi ääre kõrwale must pea, ja paks hülge kargas jääkambale, ahmates wiimase päikesekiire poole.

Nils Björgum wõttis hülgepüssi ja pani palgele. Punane leek limpsas püssi-rauda ja ajujääl oli üks hülge wähem.

„See oli pagana hea laseng selle eest, et see padrun wiimane oli,“ po-mises ta ta lõbusasti.

Aga kui kütt tahtis tõusta, leidis ta, nagu oleksid ta jalad surnud; wäri-se-des ja wabisedes nagu juuritud puu kukkus ta tagasi paati. Jah, ka tema hiiglajõul olid piirid — — aga neetud, tema ei annud järele.

Põlwelele toetudes juhtis ta paadi kobades tagasi jääkamba juurde, mil-lel hülge wiimastes surmakrampides wäänles. Sügawale torkas ta noa looma rinda, ja peen werejuga sirises üle si-le-da naha.

Kütt kummardas haawa kohale ja imes weripunast werd enesesse. Kui ta haawast enam midagi ei jaksanud wälja suruda, tegi ta noaga sügawa lõike looma maosse ja kiskus sealt suure tüki pekki wälja.

Ta rebis ja neelas seda lihatükki nagu nalginud loom, ja paar suurt tükki jäid ta kõrisesse nii kõwasti kinni, et ta peaagu lämbumas oli. Otse mustaks läks ta nägu ja ta pidi liha sõrmedega alla lükkama.

Raswane pekk ajas ta jälle sirgeks — ürgmõnused soojusojad woolasid ta kehast läbi, ja tunduwalt tuli ta jõud pikkamisi jälle tagasi. Palawa kire tun-gil kahmas ta püssipärast nii kõwasti kinni, et selle kõdunenud puul mär-gid järele jäid.

„Olen wõitnud!“ hüüdis ta täis wõi-durõõmu tehtud hiiglatõöst.

Ahaa, suur jääliugustik ei olnud teda mitte tapnud, ja nüüd oli hülgeleha küll-küll krabistada! Ei — nee — tud, kui ta kondid oleksid pidanud Teraw-mägi stikul pleekima!

Siis sähwas temast äkki läbi mõte kaaslanele. Ta kargas jälle paati ja kum-mardas musta inimtombu kohale.

„Nüüd pead sa hülgeleha saama,“ hüüdis ta temale kõrwa. „Tapsin hülge, Nikolai, nüüd on meil moonna kauaks ajaks!“

Wastust ei tulnud.

Küti julgus oli haihtunud.

Ja ta hakkas Nikolaid julgustama ja

töötas temale kõige paremad palad. Kui teine ikka veel sõnagi ei lausunud, läks Nils hirmus külmaks ja katsus ta weresoont.

Jumalale tänu, ta elas. Nils'i kare käsi silitas teise palawikpalawat otsa-esist.

„Sa põled, Nikolai, sul on palawik! Ma pakin su hülgenahasse, küll siis warsti toibud!“

Jälle ronis ta jääkambale ja hakkas hülget nülgima. Niipea kui ta liharaasud naha küljest ära korjanud, laotas ta werest nõretawa hülgenaha palawikust tuikawale ja külmast lödisewale kaas-lasele.

Ta jaotas hülgeleha selgroost kaheks osaks, wiis need paati, wöttis aerud ja sõudis läbi jääkampade, mille wahel wesi nagu roheline seebiwaht ta paadi külgesid pesi. Siin ja seal kerkis mõni must hülgepea esile ja paar ehmunud loomasilma wahtisid hirmunult sõidu-kile, mis siia jääriiki oli ära eksinud.

Aga ühel suurel jääkambal, mis nagu walge peletis laheweese lehwis, seisis üks näljane jääkaru ja haistis lõhna, mis paadist tuli. Terawmõnus hülgeleha lõhn kõditas ta haistmisorgaani, aga see haistis ühe teise looma järele, ja jääkaru peksis käppadega jääd, nii et jääkillud lendasid.

Päikesesilm lähenes merele ja kadus. Kuldsed leegikeeled limpsasid sinisel taewakummil, ja jäämägede kambad paistsid lähel olewat nagu tükkide walget muinasmaad.

„Nüüd on päike loodunud, Nikolai!“

Nils peatas hetke aega aerud ja wahtis ehapunasse. Kes teab, ehk oli see wiimane päkseloojaminek, mis ta kaaslasele osaks sai.

Ta kummardas aerupingi kohale ja tõmbas hülgenaha poisinäolt kõrwale.

„Sa pead päikese loojaminekut nägema, Nikolai!“

Kuid wastust ei tulnud.

Noore rändaja silmasära oli surm murdnud — parajasti kui päikesesilm oma wiimase kahwatu naeratusesega polaarijääd uuristas, enne kui merde wajus.

Kannatusega harjunud polaarsõitja silmad läksid pisaraist raskeks.

„Et ta nüüd pidi surema, mil meil juba kõige pahem oli selja tagal!“ kurtis ta. „Aga see oli küll Jumala tahtmine!“

Ta pani surnu käed kokku ja laotas naha temale peale.

„Olid hea kaaslane, Nikolai, aga liig pehme selle elu tarvis siin jääs.“

Kuna wesi ja jää uute aerulõökide all ümberringi pritsisid, lehwisid kahe wiimase polaartalwe koledused nagu fatamorgaana weel kord ta eest mööda.

Wiis meest oli neid olnud, kui nad kahe aasta eest Tromsöst lahkusid, et Sassi lahes talwet mööda saata. Nende esialgne kawatus oli sinna ainult üheks talweks jääda, aga nende püügi-saak oli nii wilts olnud, et tagasimine-nek neile oleks tähendanud wõlga ja waesust.

Reeder Tromsös ei tunnud halastust, ja kui nad enam kui wiiskümmend põhjapõtra ei oleks kaasa toonud, oleks mees neid waewalt weel püügile aidanud ja selleks warustanud.

Üks reederi laewadest oli suwel Sassi lahte neile järele tulnud, aga nad olid temaga ainult saagi koju saatnud. Ise olid nad sinna jäänud, et saak järgnewal talwel parem oleks. Ei, nad kawatsawat weel ühe talwe Terawmägestiku saarel wälja kannatada, olid nad wastanud, kui laewakapten ütles, et parem on, kui nad nüüd temaga koju tuleksid.

Kui ainult naine ja lapsed ja wane-mad nende jäämise tagajärjel hädast ja puudusest olid päästetud, siis polnud see sugugi nii paha, kui nad weel kord ühe raske talwe läbi tegid.

Mõte teisele talwele jääs käis Nikolai Hansenil nagu nuga südamest läbi. Oma emale, waesele lesele, oli ta töötanud sel suwel koju tulla. Ja kui teised talle peale käisid, et ta jääks, oli ta nuttes wastu hakanud.

„Kajakapojaks“ olid nad teda nime-tanud ja „araks lapseks,“ kes enese meelsamini ahju taha ja ema põlle warju peidab, ja see pilge hammustas nii, et Nikolai Hansen laewal mitte ei wiibinud, kui see Sassi lahest jälle lahkus.

Aga kui wiimaks suwi kadus, langes ta pea norgu, ja tihti olid nad ta ainult jälle kõwa sõna abil jalule saanud.

Raskesti möödusid päewad — kuni tuli sündmus, mis isegi julgete jääme-resõitjate põlwed pani warisema.

Nimelt selgus ühel ilusal päewal, et nende jääkeldris hoitud toidumoon su-

wel wee läbi täiesti oli hääbunud, ja neil polnud enam suutäitki leiba hütis.

Muidugi katsusid nad kokkuhoidmisega õnne, aga polaarmaal on hea toit vajaline jalulejäämiseks, ja ühel päewal lamas esimene neist ninal. Väikesed portsjonid olid temale wiimase hoobi andnud.

Ta oli surmale pühendatud, ja kui hakkas kewade saabuma, olid nälga ja tema seltsis surm Sassi lahes nii töötanud, et ainult weel tema ja Nikolai järel olid.

Luukeredena jooksid nad ringi, ja kui weel üksainus põhjapõdrakont järel oli, oli wanem neist ütelnud, nüüd pidawat nad kahemehepaadi üle jääliugustikude Kingsbaysse wiima, sest seal sulas jää palju harwemini, ja kui juba jäälahte oli jõutud, siis wõidi kergesti mõni hülge maha lasta.

Sassi lahes olid eelmisel aastal peaaegu kõik metsloomad ära häwitatud. Wiimasel talwel olid nad weel ainult paari põhjapõtra saanud lasta, ja see liha oli juba ammu otsas.

Ainult üks karupoeg hulkus nendega, aga kellegil polnud julgust teda tappa. Nikolai oli sügisel loomakese ema maha lasknud, aga tal ei olnud südant ka selle poega surnuks lüüa, kes hädaldas surnud ema ümber tatsus.

Ta wõttis ta kaasa, ja seitsaadik oli loom meestega ühes nälga ja raskusi kannatanud. Kui häda kõige suurem oli, oli üks neist arwanud, waja karupoeg ära tappa, aga kui seda waja teha oli, siis polnud ühelgi neist julgust.

Kui kõik lootused metsloomade saamiseks Sasselahes oli luhtunud, olid tema ja Nikolai oma waluteed üle jääliugustiku alanud. Nad olid karupojale rakendused ümber pannud ja ta paadi ette rakendanud, ja karukene oli neile olnud suurepäraseks weoloomaks. Aga siis läks häda ühel päewal nii suureks, et nad temale ometi olid kuuli pähe lasknud, et iseendid hukkumisest päästa.

Paar päewa olid nad rahulikult elanud.

Wiimased päewad jääliugustikul olid olnud sellised hirmsad, et ta silmade ees kõik weel praegu mustaks läks, kui neile mõtles.

Nad olid karunahka närinud ja närinud ka oma saapatükke, ja kui enam

midagi närida ei olnud, siis olid nad üksteisele punaseil silmil otsa wahtinud.

Jah — paar korda oli ta mõtelnud, milline maitse küll wõiks olla inimeselihal, aga kohe selle järele oli ta Jumalat palunud, et see teda sellise jäleda teo eest hoiaks.

Kahekümnendal päewal nägid nad wiimaks merd Kingsbays, ja see lohutaw nähtus hoidis neid jalul, ja nimelt nii, et nad mitte ei jäänud jääliugustikule lamama.

Ja nüüd, mil nad nii hästi ja õnnelikult olid saabunud alla, oli Nikolai surnud. Tema noor elu oli nii ruttu ära puhutud, nagu tuulehoog puhub künlatule — hääletult, tuikamatult.

„Jah, armas Jumal olgu Nikolaile armulik ja andku mulle andeks, kes ma tema wastu paha olin.“

Tugew Niss põlwitas paadis ja saatis üles taewa poole lihtsa, waga palwe.

Ikka kaugemale sõudis ta, aga polaarjää külm hõng puhus üle jääkampsade ja jää klirises järsus rütmis wastu paadikülgi. Ainult silmapilgu peatas Nils, siis hakkas ta jälle kõigest jõust sõudma.

Ta sõrmesooned põlesid, nagu pingule tõmmatud keeled kiskusid nad, ja ta jalad olid werewaesed, nii et neid enam ei tunnudki.

Siis pörkas paat äkki mürisedes wastu jäämäge. Nils oli hetkeks õige kursi unustanud, ja kui ta üles waatas, langes ta pilk mürkrohlisele jäähiiglaselle.

Ta oli rõngas ringi jõudnud.

Meeleheide waldas tema.

Surmale oli ta pühendatud nagu teisedki. Polaarlagendiku surmatoowate jääpragude käest ei olnud pääsmist. Ja kui ta ka käed tundetuseni kangeks sõudis — siit jääweest ta ei pääsnud. Ja kuigi see sünniks, ajujää pigistaks ta paadi ometi pihuks ja põrmuks.

See waid oleks Jumala ime, kui see jäämägi, kus ta wõib olla wõiks warju otsida, kui paati enam ei ole, ajades ja edasi liikudes kohtaks mõnda püüglawea.

Polaarlagendiku õud löi talle rinda. Kõige mustemas meeleheites pani ta käed kramplikult kokku ja wajus tagasi paati.

Aga jääkaru, kes oli üht temale tundmatut olewust haistnud, tuli jääkamba äärt mööda wankuwale paadile ikka lähemale.

Kui ta üsna lähedal oli, teretas ta inimest rõõwloomamõirgamisega, ja üles ehmatatud sellest õudsest muusikast,

wahtis pooleldiistuw Nils weripunaselt aurawasse kõrisse.

Ta kahmas noa järele — hilja. Karukäpp wuhises ta pähe, kondid purunesid, ajukoor lõhkes jääkuninga pragisewa kápahoobi all, ja soe inimeseweri woolas järele. — — —

Tummad draamad.

Prantsuse kirjanik **Albert Acremant.**

Ei leidunud rahulikumat kodu kui nende kodu. Nende korter, mööblite paigutus ja alaline puhtus ning kord selles andsid tunnistust selle abielupaari korralikust eluwiisist.

Nad olid juba kakskümmend aastat abielus ja näisid olewat õnnelikud. Mitte küll silmipimestawal, wäljakutsuwal wiisil! Neis mõlemas peitus wastikus kõige walju ja karjuwa wastu. Nad olid tõsisel wiisil õnnelikud.

Nad oskasid üksteisele wastamisi — ilma tagasihoitud wihata — neid wäikseid kontsessioone teha, milleta ühiselus wõimatu on läbi saada. Pidades nõu, olid nad taktikad. Ja kui nende waated mõnes asjas ka lahku läksid, nende toon jäi ometi alati rahulikuks.

Tõesti: suur tagasihoidlikkus walitses nende wahel.

Mees oli kirjanik. Tema nimi, Lucien Richez, ei olnud aga ial üle teatud määra tuttawaks saanud. Aga ta oli sellega rahul. Et suurt tagajärge ja wõitu saawutada ja oma tööde rekordükini jõuda, oleks ta sunnitud olnud ennast näitama suurtsugu saloonides ja suure ilma tseremooniates juures; kuid see oli temale olnud alati wastik. Liialdatud wähenõudlikkus! ütlesid ta sõbrad. Tõepoolest oli see waid julguse puudus.

Tulles koju, suudles ta naise otsaesist ja tarwitas selle juures alati üht ja sama lauset:

„Loodan, et sa minu äraolekul liig suurt igawust ei tunnüd.“

Ja naise wastus oli siis peaaegu alati:

„Oo, kodus on alati palju tegemist. Ometi olen rõõmus, et sa jälle minu juures oled.“

Proua Richez wõttis pealegi ka oma mehe tööst osa, kuigi waid wäga alandlikul wiisil. Tema oli sec, kes mehe enamasti „Grand Journalis“ ilmuwad käsikirjad kirjutusmasinal ümber kirjutas. Ta tegi seda, pani käsikirja ümberrikku ja saatis toimetusse. Ja selle töö tagajärjel pidas ta ennast oma mehe kaastööliseks.

Oo, tal polnud aimugi, milline hädaoht ta rahulikku õnne ähwardas.

Kuidas wõiski Lucien ennast lasta weel wiiekümne aastaselt ühe lahutatud naise wõrku tõmmata, keda ta waewalt tundis? Ja ometi oli see sündinud.

Selle lahutatud naise nimi oli Hortensia Bolexa. Ilus, maias juhustele, oli ta kirjanikule meeldima hakanud, kes tema juuresolekul alati mõtiskles, kuidas ta siis oleks tõusnud, kui tal oleks selline naine olnud.

Ja just sellepärast, et mees nii arg oli, juhtis ta teda täitsa oma tahtmist mööda. Ja nagu ta oleks Richezilt mõnda ehteasja nõudnud, nii nõudis ta temalt ühel päewal, et ta temaga abielluks. Siis muidugi oli waja enne ennast lahutada lasta. Ah! See ei wõinud raske olla. Kahekümnekolme aastase abielu järele polnud ju karta, et ta naine teda weel armastas. Nende kooselu juurdus enam harjumuses kui armastuses. Sellepärast ei wõinud lahutus erilist walu teha.

Hortensia Bolexa rääkis palawa, meelitawa häälega, kust wälja kõlas käskiwi, tasane alatoon. Ta oli Lucien Richezile asja selgeks teinud, kes, koju jõudes, ometi naise otsaesist suudles ja talle ütles:

„Loodan, et sa minu äraolekul liig suurt igawust ei tunnud?“

„Oo, kodus on alati palju tegemist. Ometi rõõmustan, et jälle minu juures oled.“

Siis oli ta kogu õhtu abinõu otsinud, kuidas oma kawatsust teostada. Peab mõistma, et ta wargana põgeneda ei tahtnud. Et oma südametunnistust rahustada, pidi ta esiti weene saama, et ta abieluõnn waid weel tühi mõiste ja armastus juba ammu otsas oli. Kui see selge, siis oli lahutust kerge teostada.

Hea küll, aga nad olid ju mõlemad nii tagasihoidlikud, kuidas wõis nenda wahel siis läbirääkimine tulla?

Kui meelde tuletada, et Lucien Richez romaanikirjanik on, siis wabandatakse ka, et ta nüüd seda tahtis kasutada ja oma talendi pääsetee otsimiseks abiks wõttis.

Et naisele wastastikku seisukorda selgeks teha, kirjutas ta jutustuse, milles ta oma abielu kirjeldas. Et täitsa kindel olla, et temast aru saadakse katsus ta esiti teatud intiimseid üksikasju kirjeldada, et ta naine nowelli mõtte ja otstarbe juures ei wõiks kahewahele jääda. Ta lahendas lõpuks konflikti sellega, et abikaasad ta nowellis endid laskisid lahutada, näidates, kuidas naine oma mehest, keda ta enam ei armastanud, pisarateta lahkus ja lõunamaale reisis, ometi, küllaldast ülespidamisraha saades, oma perekonna keskel wooruslikku elu elas.

Kui ta selle käsikirja naisele ümberkirjutamiseks andis, jaksas ta oma meeliigutust waewalt warjata. Aga Hortensia Bolexa sai olema rahul. Ja ta ruttas temale oma teost teatama.

Tagasi tulles küsis ta eneselt, kuidas ta naine teda küll wastu wõtaks.

„Loodan, et sa minu äraolekul liig suurt

igawust ei tunnud?“ küsis ta kõikuwa häälega.

Ja naine wastas talle oma hariliku rahuga:

„Oo, kodus on alati palju tegemist. Ometi rõõmustan, et jälle minu juures oled.“

Kas ta siis teda ei olnud mõistnud? Lucien uskus esiti, et naine ärakirjutamise teiseks päewaks edasi lükanud. Ja küsis. Ei, naine oli nowelli weel samal päewal masinal ümber kirjutauud, ära kirja täpselt üle waadanud ja siis „Grand Journali“ toimetusele saatnud.

Aga miks ta siis waikis? Lucien ei saanud sest aru. Muidugi polnud naine temast julgem. Aga nüüd, mil ta temale asjaloo selgeks teinud, paistis talle, et sellest oleks wõinud rääkida. Raskus seisis ainult algamises, kõik muu järgnes iseenesest!

Kui jutustus ilmus, sai Lucien Richez ka seletuse. Naine oli ta jutu lõpu ümber muutnud. Abielupaar laskis enda küll lahutada, sest et mees seda näis nõudwat, aga tema naine, kelle armastus weel 23-aastase abielu järele terwe, kuigi ta seda mõnikord tagasihoidlikult wõi oskamatult ilmutas, suri murtud südamega.

See oli wastus!

Lucien Richez on sest aru saanud. Weel samal päewal katkestas ta sidemed tundmatuga. Aga sama wähe kui ta naine temale oma kaastööst midagi lausunud, ütles ka Lucien.

Tummad draamad!

„Loodan, et sa minu äraolekul liig suurt igawust ei tunnud?“ küsis ta koju tulles, seekord waid palju soojema kõlaga hääles kui muidu.

„Oo, kodus on alati palju tegemist. Ometi rõõmustan, et jälle oled minu juures,“ wastas ta naine ja sirutas temale käed wastu.

Mu isa amet.

Ungari luuletaja **Sándor Petöfi** järele **M. J. Eisen.**

Sa, isa, käsksid jälgida
Su elukdigu lehti;
Mind lihunikuks soowisid,
Kuid sulamees must tehti.

Meil amet siiski sama on,
Waid nimes wälke wahe:
Sa kirwega, ma sulega
Taon tööbrastele pähe!

Neiumüüja.

Austria kirjanik **Ernst Machek.**

Euroopast tagasitulekust saadik ei olnud Gino Pertile terwis mitte enam endisel kõrgusel. India niiskepalaw kliima oli selle tugewa mehe wiimasel ajal väga haigeeks teinud, nii et arst ta Craik-hilli pidi saatma.

Cavalliere Gino Pertile oli Itaalia konsul ja gummiexportkaubamaja ülem Penangis, kus minagi 1904 aastast saadik ametis olin. Kui ta nüüd puhkusele läks, pandi konsulikohustused minu kui ainsa Itaalia keelt kõnelewa ametniku peale firmas. Asjad, mis selle kohusega ühendatud, polnud väga laialdased. Sest itaallasi, kelle huwisid waja kaitsta, leidus Malaias wähe. Ometi tuli mulle waewalt kaks nädalat hiljem juhuse wähele astuda ühes asjas, mis rahwuswahelises kurjategijateloos on kurweimaks peatükiks.

Oli hommikupool, kui üks noor, silmapaistwalt ilus daam minu büroosse ilmus. Ta paistis olewat väga ärritatud, wajus wäsinult pakutud toolile ja hakkas krampplikult nuuksuma. Mul oli palju waewa teda rahustada ja see kestis tüki aega, enne kui ma ta närwilise nutuga wäljendatud sõnakatketest õieti aru sain. Wiimaks sain ma järgnewa pildi, mis mulle selle naise kurwa saatuse kui ka ühe südametunnistusega mehe alatuse paljastas.

Preili Giuditta S., kes pärit oli wana-nast lugupeetud Rooma perekonnast, oli Mailandis tuttawaks saanud ühe siitsiialasega, kes enda oli ütelnud olewat ühe suure Ida-Indias asuwa kaubamaja omanik. Sel mehel oli korda läinud Giuditta armastust wõita ja pimesi-usaldaw neiu oli talle — wastu wane-mate lahtmist — järgnenud. Laewal, mis paari Aleksandria kaudu pidi wiima Singapore'i, olid nad endid lasknud laulatada ja kõik paistis kõige paremana.

Singapores aga oli itaallast oodanud telegramm, mille sisu noore abielumehe silmanähtawalt suuresse ärewusse ajas:

Kaubamaja peremehele oli teatatud, et tema firmal suuri raskusi olla, mispärast

ta teda tungiwalt ja wõimalikult pea koin oodatawat.

Giuditta oli selle pahanduse tagajärjel, mis ta noort abieluõnne ähwardas häwitada, lohutamatu olnud. Aga ta mees oli teda rahustanud ja temale ütelnud, tema ajawat asjad ruttu jälle korda ja wiivat oma abikaasa seniks Penangi ühe sugulase juurde.

Teisel päewal olid nad ka tõesti teele läinud ja Penangis oli Giuditta ühe öeldawasti mehe sugulase, wõluwa olekuga wanema daami poolt väga lahkesti wastu wõetud. Selle naise lahke wastutulelikkus ja õrn hoolitsus olid temale meeldinud, kuid juba järgmisel päewal oli talle kohutaw tõde selgunud, et teda oli petetud ja ta oli wiidud tüdrukute-majja.

Giuditta S. polnud rumal. Tal oli olnud niipalju meeleadlust, et oma kohkust ei lasknud märgata, waid oli parajal hetkel luba palunud linna waatama minna. See jalutuskäik oli temale lubatud ja nii oli tal wõimalik olnud minu juurde konsulaati tulla ja minult abi paluda.

Ma lubasin Giudittale, kes täiesti rahata oli, priipileti muretseda Mailandi. Kuna aga lähem laew Itaaliasse alles kaheksa päewa hiljem teele sõitis, siis pidin ma ta seniks kusagile kindlasse kohta mahutama.

Ma walisin selleks asupaigaks mere ääres seiswa „Eastern Oriental Hotel'i“ ja palusin teda, kui ta sinna olin wiinud, sealt mitte ühelgi tingimisel lahkuda. Igal toal selles hotellis oli lah-tine, kaetud weranda, ja nii näis mulle, et noor proua kaheksa päewase wangi-tuse seal kergesti wõib wälja kannata.

Giuditta lubas seda ja ma läksin oma büroosse tagasi. Siitsiialast otsida arwasin ma tagajärjetuks, teades, et sedalaadi nurjatud ennast juba hästi oskawat warjata. —

Kaks päewa enne auriku ärasõitu sain reisupileti. Ma läksin „Oriental Hotelli“ piletit Giudittale ära andma ja

temaga tarwiliste asjade üle, mil reisiga suhteid oli, läbi rääkima

Kui ma nüüd hotelli jõudes miss. S. Järele küsisin, wastas mulle boy, et preili hotellist olla lahkunud. Täna hommikul leidnud ta preili woodi puutumatu ja toa tühja olevat.

Ma lükkasin poisi kõrwale ja jooksin trepist vihaselt üles.

Kuid toas osutusid poisi sõnad õige-tekks: Giuditta oli wististi juba eelmisel päewal toast lahkunud, ja nähtawasti koguni wabatahtlikult, sest et toas vähematki wõitluse ega korratuse märki ei leidunud.

Olin nõutu.

Ja tahtsin juba ümber pöördä, et hotelliteenijatelt lähemaid teateid pärida, kui mulle äkki silma torkas, et werandale wiiw üks lahti oli.

Mõtetesse süwenenuna astusin ma wälja balkonile, ja — kokkusin tagasi: Giuditta lamas seal diiwanil, nuga rinnas.

Kes mõrtsukas olnud, selles ei kahelnud ma hetkigi: sitsiiljalane oli, wastu minu esialgset oletust, ometi Penangi jäänud. Kas ta weel praegu seal wiibis, näis igatahes küsitaw olevat.

Giuditta laip wiidi hotellist ära ja asi anti politseile teada. Mina ise läksin alles pärast lõunat, peale bürootundide lõppu, politseiprefektuuri ja andsin mister Harperile neiu loo kui ka ta arwatawa mõrtsuka teada.

Mr. Harper oli nagu minagi wihane ja ütles, et ta kõik wõimaliku teeb, et mõrtsukat tabada. Sest wiimane aeg olla neidudega kaubitsejate ärile, mis kõige nurjatum oli maailmas, energiliselt lõppu teha.

Kui ma politseiprefektuurist lahkusin, oli aeg juba kaunis hiline. Ma läksin laia hästiwalgustatud peatänawat mööda ja pöörsin siis wäikesele kõrwaltänawale, et sealt kaudu jõuda seltsimajja, kus mind mu sõbrad ootasid.

Korraga märkasid ma üht warju, mis minu warjule silmanähtawalt lähenes, ja teadsin, et keegi minu järel käis.

Ma ei lasknud warju silmast, ja kui ma oletada wõisin, et tundmatu hiilija mul juba kannul oli, astusin äkki kõrwale ja pöörsin kiiresti ümber.

Minu ees seisis keskmistes eluaastates seisew mees, eht lõunamaa tüüp. Ta silmad wahtisid mulle wihastwätkuvalt otsa ja ta paremas käes wälkus põueoateras. Aga tal polnud mahti relwa tarwitada, sest hea rusikahoop mehe kõrile on kõige parem wõitlusabinõu. Ma lõin mehe maha ja India patrull wõttis ta kaasa. Patrulli ülemat palusin ma prefektuuris teatada, et teisel päewal mr. Harperi jutule tahan tulla.—

Itaallane anti Singaporis Inglise kohtu kätte. Seal tehakse kurjategijatega lühike protsess, aga tema kuriteos polnud tunnistajaid. Ei neiu wõrgutamise ega tapmise suhtes. Esimeses asjas puudus Giuditta kui ainus tunnistaja, ja mõrtsukatöös polnud tõendusid. Keegi polnud teda hotellis näinud ja weelgi tehti selgeks, et põueoda ei olnud Itaalia oma, waid see oli olnud Malaia oma. Kohtunikud olid weendunud, et nende ees mõrtsukas ja neidudega saherdaja seisis, aga nad pidid ta ometi wabaks mõistma. Ainult minule kallalekiippumise eest mõisteti ta wiieks aastaks sunnitööle.

Pajupill.

H. Wühner.

Selgel suwehommikul
Kostab käugelt kõrwu mul
Pajupilli hädleke,
Hääl nii armas, kodune.

Pillikest ehk käsitleb
Karjapoiss, kes igatseb
Lapsehinge rõõmu ka
Helidesse walada...

Mõtlen koju tagasi,
Kus ma nõndasamuti
Õnnelik kord lapsena
Olin pajupilliga.

Kaswasin ma suuremaks,
Pillile jäin ustawaks.
Mis on minu laulgi siis
Muud kui pajupilli wiis!

Seikleja.

Brasiilia kirjanik **H. V. Patera** Marokkost.

Kapten Lorelles oli tema ees sirgesti seiswa teise kompani seersandi teadet tähelepanelikult kaardi järele jälginud, nüüd waatas ta üles:

„Bon! Olete oma ülesande meisterlikult täitnud. Muidugi ei wõi ma Teile lubada midagi, aga ma loodan, et Teid warsti wõin teretada aste ülendatuna!“

Kuiwetu sõdur wõõrasteleegionist andis tummalt au.

„Aga mis peab seal tegema?“ Ohwitser osutas maakaardile. „Mina ei wõi Meknessist kaugemale minna, minu kaks kompanid saawad isegi warsti tööd, kuna ju mäss Teile teadete järele isegi Beni Nassradi on lewine- nud. Jätan ma aga kõik tegemata, siis on eurooplased Tibi Ibrahimis kadu- nud!“

Lõuna-prantslane käis toas suuril sammel edasi ning tagasi. Siis jat- kas ta:

„Iga luuresalk, mis ma wasekaewan- dustesse saadan, tapetakse wististi Ouli- das maha; kui ei wiibiks just metal- lurgia peainshener seal wäljas, kolla- nahksetest portogaallastest ma ei kü- siks. Aga kubeneri juures wiibib see hull bosh — ah, wabandage!“ katkes- tas ta nähes, et seersandi näost wari üle lehwis. „Unustasin ja ei tahtnud Teid haawata. Noh, see sakslane oma wälja- rääkimatu minaga: Streide, Stride.“

„Stridegg!“ tähendas seersant.

Kapten pööras kähku.

„Teie tunnete seda meest?“

„Teie käsu peale! Pealiskudsel!“

Komandant noogutas:

„Noh, kuidas pean ma teda ähwar- dawa hädaohu eest hoiatama? Ma wa- jan siin iga meest ja asjatuks tapmi- seks on mul igast mehest kahju. Noh, tahan selle üle weel järele mõelda. Bon soir!“

Sirge terwitus, siis pööras kuiwetu seersant ukse poole. Kuna ta üle wäi- kese kantsi õue sammus, hakkasid ta silmad wirwendama. Nii siis tõusis mi- newik ometi jälle ellu, minewik, millest ta arwas, et ta igawesti on kustunud.

Hubert Theren ohkas. Kas tulid nad kõik jälle, need wanad kujud ja pildid?

Paul Stridegg Tibi Ibrahimis! Ikka jälle pidi leegionär sellele mõtlema. *Mort de ma vie!* Mis oli temal, ko- dutul seiklejal, sellega üldse asja? Mis kord olnud, oli ju ometi ammu sur- nud! Aga siis kuulis ta jälle kõlawat altohäält.

„Tean waid üht, kellega soowiksin abielluda! Kolm wõi neli aastat peak- sime weel ootama, kuni Paul oma sei- sukorra on parandanud ning kindlus- tanud!“

Nagu tuline nuga olid need sõnad teda tookord tabanud. Tema unistus oli klirisedes puruks läinud, unistus, mida külm mõistus alati wõimatuna kujutle- nud, kuid südame sapis oli ometi ikka jälle oodanud õnne, mis oleks wõinud tema soowid täide wiia ja saleda Anni von Grumbachi tema naiseks teha.

Hubert Theren hakkas kibedasti naerma. Tookord oli tema wiimane aade põhja läinud. Ja siis oli paljugi muutu- nud, kuni, noh, kuni temast sai nimetu wõõrasteleegioni mees, kes oli waid number, mitte muud midagi, ja kelle pärast keegi pisaraid ei walanud, kui kord kõrwe wõi mõne mäekabiili tina- kuul ta maha sirutas Marokko leekiwale liiwale.

Aga ta ei wabastunud oma mõttest. Paul Stridegg oli kadunud, kui teda ei hoiatatud! Lüig hästi tundis seersant metsikuid kabiile — need juba armu ei annud. Ja mäss oli lewinud nagu tule- kahju. Kuni Casablancast ja Fezist abi tuli, oli kõik juba möödal. Ja ometi, see pidi minema, sest kõrwas kõmises tal ikka weel kõlaw neiuhää!:

„Ainus, keda ma meheks tahaksin!“

Ja kas ei olnud ta tookord, kui ta nimi alles oli wabahärra Hubert von Theren, alati tõendanud, et ta on preili Anni von Grumbachi hea sõber? Täp- ne sõber?

Imekiiresti oli öö saabunud ja ilm oli juba peaaegu pime. Kindlusest tulid pikad pasunahelid: õhtule! Kas ei oldud teda alati naerdud: „Ah jah, Hubert

Theren, see sõjasulase loomuga seikleja! Veel tänapäev kõlas see nõökamine temal kõrvus. Seikleja, kes tundmatusse, ei midagisse kastunud, kuna kõik ta kavatsused olid nurjunud.

Seersant ajas oma kuiwetu keha sirgeks; nüüd oli waja tõendada, et ta tookord ei olnud kiidelnud.

Kapten kuulas wähe hiljem rahulikult seersandi teate ära, kes wabatahtlikult tahtis minna Tibi Ibrahimi eurooplasi hoiatama.

„Mina ei wõi Teid tagasi hoida, seersant, aga üht garanteerin ma Teile: Kui tagasi tulete, siis õmblen ma ise oma käega noorema leitnandi tressid Teie mundrile!“

Weel samal ööl ratsutas leegionär teele.

Palawasti põletas Aafrika päike oru kohal. Nagu verised küljed paistsid olevat punakaspruunid kivimurrud kahepool vasekaewandusi. Taktimõõduliselt kajas kiwipurustamisemasinate koputamine. Wäikeses waksalis korraldas materjaliwedur pikka rida ärtsiga täidetud wagunette. Metsik himu põles pruuni mehe silmis, kes nagu madu kiwide wahelt edasi hiilis. Ei, giaurid, Allah häwitagu nad, ei teadnud weel midagi, et mässulipp oli lehwima pandud ja Atlase äärest kuni merekaldani prohwetid pojad üles tõusid pühale sõjale. Nende kuradiwankridki ei wõinud neile kasu saata, sest juba olid raudteeroodad müüride kaupa üles kistud.

Metsik wiha tekkis berblase metsikutesse silmadesse. Jush Allah! Kuidas Jumal tahab, põlesid õhtul barakid ja majad ning odad suitsesid kristlaste werest!

Kuid mis see oli?

Kabiil waltis põnewalt kõrbesse. Seal lähenes wäsinult keegi ratsanik Allah needku ta; see koerapoeg kandis leegionäride wihatud mundrit.

Kirudes kargas kabiil lähema kiwirahtu taha.

Wawalt jaksas seersant ennast weel sadulas hoida. Parem käsi rippus tal lõdwalt alla ja munder oli tal üleni koo-retunud. Kaljude wahel oli tinakuul ta õlga tabanud, hirmsat haawa järele jättes. Kirjud tulerattad tantsisid ta silmade ees, ainult tahe oli weel elaw:

„Pea!“

Juba tulid Tibi Ibrahimi esimesed

plekkmajad nähtawale. Waikne oli oas. Nii jõudis ta õigel ajal sinna.

Siis kõmatas pauk!

Hobune langes põlwili, ainult wawaga sai leegionär enese jalule ajada, sest ta tundis puusas terawat walu. Wan-kudes sammus ta edasi.

Nüüd jooksid mõned kiwimurrutõelised lähemale, pauk oli neid ehmata-nud.

„O u e s t l' i n g e n i e u r e n c h e f ?“
(Kus on peainshener?)

Ehmunud segawerelised osutasid barakile, kust parajasti üks eurooplane wastu astus. Leegionär tuikus, kahe töölise toetusel, insheneri poole.

„Häire! Beni Nossad wõib oma wäega iga silmapilk siin olla . . . kogu . . . ümbrus . . . mässab! . . . Põgenege . . . Marakeshi! Seal . . .“ werewool suust takistas ta sõnu, „seisawad leegionärid“

Nagu ta sõnade kinnituseks kostsid mägede poolt paugud.

Inshener oli kohe aru saanud. Mõne sammuga oli ta majas ja warsti hulus häirewile: . . . Igalt poolt jooksid nüüd tõelised ja ülewaatajad kokku.

Leegionär oli plekkmaja ette maha pandud. Ta nägu oli walus rohekaskollane. Kogeledes ütles ta:

„Raudtee on häwitatud!“

Siis awas ta äkki silmad:

„Kas olete Teie Paul Stridegg?“

Tema kõrwal põlwitaw inshener noogutas:

„Kust Te mind tunnete?“

Nüüd käis wärin surijast läbi:

„Kui . . . Teie . . . koju . . . tagasi . . . jõuate . . . , siis . . . ütlege oma . . . pruudile, kes . . . Teid . . . hoiatanud! See . . . oli . . . ,“ jälle katkestas werewool ta jutu, aga weel kord wõttis ta kõik oma kaduwa jõu kokku: „Tema . . . nimetas mind . . . kord . . . seiklejaks, . . . noh, . . . olen tõendanud . . . mul on . . . seikleja weri . . . , mis midagi . . . ei . . . kar . . .“

Järsk raputus ja ta pea wajus tagasi.

Inshener suutis oma meeskonnaga esimesteni spahipostideni läbi lüüa. Kui ta Rabatis laewale astus, luges ta ametlikust ajalehest „De G o u v e r n e m e n t M a r o c c a i n e ,“ et kolmanda Etrangeri rügemendi seersandile Hubert Therenile tema teatesõidu eest Tibi Ibrahimi weel pärast surma oli annetatud auleegioni orden.

Direktori juuresolekul.

Saksa kirjanik **Heinz Bredemeyer.**

Oodati weel waid Harry Randi, suurt sensatsiooninäitlejat, kes nagu kinokuulus kunagi tulekus õige ebatäpne oli.

„See mees ei oskagi täpne olla,“ hoi-gas lawastaja.

Aktsiaselts Freya-Filmi direktor kehtitas õlgasid. Tema oli suure murdwar-gusestseeni üleswõtmiseks ise oma kor-teri tarwitada annud.

Lähenes auto ja peatas. Autost astus wälja Harry Rand wäga määrdu-nud ülikonnas, müts sügawasti pähe waju-tatud ja nägu weel wäikese siidimaskiga kaetud. Ta teretas ootajaid kahe sõrme osutusega.

„Weel kord ettesõital“ kajas lawas-taja hääl.

Wäntkastimehed asusid kohtadele. Weel kord sõitis auto ette. Rand astus sellest wälja, seekord kartlikult ringi waadates. Asjatundlikult ronis ta kõr-gest raudwõrest üle ja hiilis ettewaatli-kult põõsaste wahelt edasi Ainus lühike pilk üles maja poole, ja juba algas ronimine.

„Teine kord, kolmas aken wasakul!“ hüüdis lawastaja.

„Suurepärane, milline riietus! Wae-walt wõib teda ära tunda,“ ütlesid näit-lejad, kes alles pärast kui politseinikud ja detektiivid pidid tegewusse astuma.

Harry Rand pugus märgitud aknast sisse. Ulewal toas, söögitoas, seisis kaameramehe kõrwal direktor.

„Hõbe seisab puhweti parempooles!“

Harry Rand wõttis paksu Persia waiba ja pakkis hõbeda sellesse. Enne murdis ta ühe lusika, näha tahtes, kas see ka eht on. Direktor tahtis talle wiha-selt midagi ütelda, siis aga naeratas ta:

„Hea, stseen saab wäga eht.“

Harry Rand waatas ettewaatlikult kõik üksed läbi. Siis läks ta magadis-tuppa, järgitud alati wäntajast. Ta tüh-jendas riidekapid peaaegu täielikult ja pakkis kõik saagi paksu Persia waiba sisse.

Pikkamisi algas allaminek. Wäga ette-waatlikult pidi kunstnik wihmatoru möö-da alla esimese korra balkonile ronima, raske pakk õlale wisatuna. Wäsimatult wäntasid pildistajad. Balkonilt wiskas Harry Rand Persia waiba ühes sisuga alla aeda ja hüppas ise sinna järele. Peatamatult läks ta sealt oma raske kandamiga otsekohe autosse.

„Politseinikud olgu tagaajamiseks walmis!“ hüüdis lawastaja. „Tagaajajad platsi!“

Harry Rand wiskas waiba ühes sisu-ga autosse. Kui ta ise sinna tahtis järele hüpata, kahmasid politseinikud ja de-tektiivid temast kinni. Filmi nimetus pidi olema „Ronija Maksi ots.“ Harry Rand maadles nendega. Pikkamisi lähenes auto. Lühikeste löökidega wabastas kunstnik enese ja hüppas autosse, mis suure kii-rusega minema kihutas.

Lawastaja, üleswõtjad aparaatide juures ja näitlejad mundris ning tsiwii-lis tegid pika näo. See lõpp ei seisnud käsikirjas ja polnud ka kokku räägitud

„Küll ta tuleb warsti tagasi,“ katsus keegi lohutada.

Wuhises maja ette auto ja peatas. Sellest astus wälja Harry Rand ärewalt ja ruttu. Temal polnud ei kostüümi ega maski.

Wabandage mu härrad, ma ei saa-nud warem...“

„Kus on siis asjad?“

„Aga Teie olete ju praegu... Meie pildistasime Teid ju praegu!“

„Kes? Meie?“

„Aga mina...?“

„Rand, Teie olete otse jumalik, olite otse muinasjutuline! Kui asjatundlikult Teie töötasite!“

„Aga mina... Ma lamasin ju kaks tundi minestanult oma toas, walwatud kahest hulgusest, kes olid sinna sisse pugunud!“

Nüüd laskus Freya-Filmi direktor kahwatult ja jõuetult aiawõre najale.

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. D. Curwood'i romaan.

1

1

Kapten Rifle oli Alaska aurikuteleini teenistuses wanaaks ja halliks saanud, aga tema noorustuli polnud aastatega mitte kustunud. Romantifameel ei olnud temas veel mitte surunud. Kirgline wainustus ettenägematute julgete seikluste wastu, tublide meeste wastu, kes lähe jalaga selles elus seisid, ja toreda, sunrepärase, suure maa wastu pani ta were ikka veel lõhenud. Dotamatused, mis ühetooniliste päewade käigusse mõnusat waheldust töid, paunid ta werepooned ikka veel kiiremini põksuma. Veel tihti waldas teda see minewikumälestus nii elawalt, et eile paistis olerwat — täna. Alaska oli jälle noor ja kutsus kõlawalt läbitungima, kärjitu häälega kõiki, kel julgust oli tema waranduste eest wõidelda, elada wõi — surra.

Täna õhtul, kuna laewamasina meloodiline raputus laewalae kergesti wärisema pani ja kollane kuu Alaska mägestikuwalli tagant pikkamisi tõusis, waldas teda lõpmatu üfsildustunne, mille ta aga enesest ruttu maha raputas. Ta ütles lihtsalt:

"See on Alaska!"

"Neiu, kes tema kõrwal reelingu ääres seisib, ei pöörnud ega annud ka wastust. Kapten wõis ta profiili selgesti näha kuu peaaegu päewaherebas walgujes, wõis näha ta suuri silmi ja pisut awatud huuli. Neiu sale keha oli sirge, kuna ta oma ees seiswat imedeilma hõmmastusega waatles. Kuu heitis kantsikujuliste mäeharjade warjud wastu õrnu, halle pilwesagaraid, mis nagu sirwad kangad taewawõlwi küljes ripusid.

Neiu pööras oma näo pisut kapteni poole ja noogutas:

"Jah, Alaska." Kapten armas ta häälest nagu hirmujälgi leidwat. "Teie Alaska, kapten Rifle."

Selgest böst kajas lauge mürtu nagu kõue nende kõrwu. Juba kaks korda oli Mary Standish seda mürisewat weeremist kuulnud, nüüd küsis ta:

"Mis see on? See ei wõi ju ometi olla torm? Muudu ei paistaks kuu ega siraks tähed!"

"See on jää, mis jääluugustikelt lahtistub ja merde kufub. Meie wiibime Wrangeli merekitsuses ja üsna kalda lähedal, preili Standish. Oleks päew, Teie kuulsite ka linnulaulu. Me nimetame seda siin läbisõiduks. Mina olen seda alati kufunud maailma weememaaks, aga ma pean küll efitma, sest me wiibime ju peaaegu

üfsipäini siin laewaküljel. Kas see tõendus ei ole? Oleks mul õigus, siis täidaksid kõik need mehed ja prouad ja preilid, kes seal sees tantsiwad, kaarte mängiwad ning juttu westawad, siin selle reelingu ääreni. Kas wõite enesele kujutleda inimesi, nagu need seal sees? Aga nemad ei näe, mis mina näen, sest mina olen waid wana naeruwäärt narr, kellele meelde tuleb see, mis annu möödnud. Ma, kas wõite seda õhus tunda, preili Standish — seda mererannikult tulewat haljuse ja lillede ja metsa lõhna? Ta on nõrk, aga mina tunnen teda!"

"Mina ka."

"Neiu hingas sügawasti würtslifku õhu ja pööras enese siis nii, et seljaga wastu reelingut seisib ja näo särawa laewawalgujuse poole pööras.

Behmed muusikataktid tungisid meelitades ja uniseks tehes tema juurde; ta wõis kuulda tantsiwate jalgade nägematut libisemist ja liipamist. Naer nirises ühes laewa rütmilise põrumisega läbi seinte. Pääled kõmasid, tõusid ning wajusid walgustatud akende taga.

Wana kapten silmitses teda. Neiu näos seisib midagi, mida tema ei taibanud.

Seattles oli see neiu laewale tulnud, üfsipäini ja peaaegu wiimasel minutil — oli imekäredesti nõudnud, et ta kaasa wõtaks, ehk küll enne teda juba umbes wiisjada inimest platipuudusel olid tagasi saadetud. Juhuslikult oli kapten teda näinud. Meeleheitlikult oli neiu tema poole pöörnud ja tema oli neiu kunstlikult jaheda olemuse taga märganud wõrastawat hirmu. Seitsaabit oli ta neit isaliku tähelepanguga walwnaud. Ja enam kui kord oli ta neiu juures märganud seda küsimat, trotslikku peahoidu, millega ta nüüd kabimafnaid silmitses.

Neiu oli temale jutustanud, et ta kaksümendkolm aastat wana on ja läheb sugulaste juurde, kellega ta Nomes kofku saab. Ta oli temale nimetanud nimefid. Ja kapten oli seda uskunud. Wõimatu oli teda mitte uskuda, ja peale selle oli ta neiu julgust imestanud, millega ta kõik ametlikud määrused mürdis ning enesele kaafareimise wõimalikuks tegi.

Neiu armastas seltskonda ja oli lahke. Aga aastate tartus ütles kaptenile, et neiu raske rõhu all pidi seisma. Kuidagi wiisi teadis ta seesmise kogemuse põhjal, et neiu millegi eest wõi millegi wastu wõitles. Aga tema kuskümmendkolm aastat wana arusaamine inimeste lahtheldest

hoidis teda neiu tunda lastmaist, et ta tött aimas.

Ta silmittes neiu nüüd teravasti, ilma et neiu seda oleks lastnud märgata. Neiu oli väga ilus ja väga rahuline. Midagi vastupanematu jõuga kütkestawat-külgetombawat ümbritses teda ja äratas kapteni südames wanad mälestused, mis mitte sugugi veel polnud kahwatanud. Neiu oli neulikut — peaaegu poisilikult sale. Päikesel käes särasid ta helehallid silmad toredasti, ja tema siledad mustad juuksed, mis suurepäraselt ta pead kroonisid, sundisid peaaegu endid silutama. Moniford kahtles kapten kangesti, et neiu juba võis kakskümneks aastaks wana olla. Oleks neiu ütelnud üheksateistkümne või kakskümne, tema oleks sellest enam aru saanud. Neiu andis temale palju mõelda ja ta murdis tema suhtes tihti oma pead. Aga see oli tema isearaline wiis — asju näha, mida keegi teine ei märganud, ja waikida.

„Me ei ole mitte täitsa üksinda,“ ütles neiu. „Seal on inimesed.“

Ta ojutas kahele kujukule, kes tükike maad neist eemal reelingul nõjatasid.

„Wana Donald Hardwick Stagwayst, wastas kapten. „Ja teine on Alan Holt.“

„Jah.“

Neiu waatas jälle mägedele, ta silmad siirasid kuuwalgel. Ornasti puudutas ta käsi kapteni käewart.

„Kuulete?“ jostistas ta.

„Jälle murdub üks mägi Old Thunderilt alla. Meie wiibime rannitu lähedal, ja kogu tee ääres leidub jäälugustikke.“

„Ja mis see on, mis nagu kerge tuul sahiseb? Dö on ju ometi nii waikne ja rahuline — mis see on?“

„Seda kuuldaske alati, kui üsna suurte mägede lähedal ollakse, preili Standish. See on wesi sadandest jõest ja ojast, mis meresse woolab. Kus lumi mägedel sulab, seal kajak igalpool see laul.“

„Ja see mees, Alan Holt?“ tuletas neiu kaptenile meelde, „tema kuulub küll ka siia nende asjade hulka?“

„Wõib olla enam kui ükski teine inimene, preili Standish. Tema sündis Alaskas, weel enne kui Romest, Fairbankst või Dawson Cityst midagi teati. See oli aastal kaheksakümneks kolm, kui ma ei effi Waatame järele, siis oleks ta nüüd —“

„Kolmkümneks kaheksa,“ ütles neiu nii ruttu, et kapten otse hänniastas.

„Teie olete hea armaja.“

Peaaegu mittetundumalt pigistasid neiu sõrmed tema käewart.

„Just täna peale õhtusööki kohtas mind wana

Donald, kui üksi istusin. Ta ütles, tema olla üksik ja soowida heameelega kollegagi — nagu minuga — rääkida. Tema peaaegu otse heidutas mind oma suure halli habemega ja oma karwase peaga. Widin mõtlemata tontidele, kuna me wibewikus wesklesime.“

„Old Donald kuulub weel tollesse aega, kus elu siin niitelda täht tähelt eluga tuli maksta ja elawate laipade rida Summitist Klondikesse wiis, preili Standish,“ wastas kapten Rifle. „Teie saate tema jamaid Alaskas palju leidma. Ja neil on weel meeles wana aeg. Seda saate nägema nende näost, mis alati meelde tuletab annu olnud aega.“

Neiu sirutas pea pisut ettepoole ja waatas meresse.

„Ja Alan Holt? Kas tunnete teda hästi.“

„Wähe inimesi tunneb teda hästi. Tema elab waikelt ja lahus nagu mäed siin, millest ta näib olemat üks osa. Aga ma tunnen teda. Kogu Pohja-Alaska tunneb teda. Temal on Guldicotti mägestiku taga põhjapõtrade kalu ja wahetpidamata püüab ta wiimase piirini edasi tungida.“

„Ta on wiist väga julge.“

„Alaska teeb inimesed kangelastiks, preili Standish.“

„Ja ausateks — meesteks, keda võib uskuda ja usaldada.“

„Jah.“

„See on kummaline,“ ütles neiu kergesti naerma hakates. „Mina pole weel itaal enne Alaskas käinud, ja ometi aratamad need mäed minus tunde, nagu tunneksin ma neid juba annu. Mul on, nagu oleks siin minu kodumaa; mäed ütlevad mulle tere tulemast. Alan Holt on õnnelik mees. Tahasin ka heameelega Alaskast pärit olla.“

„Ja olete —“

„Ameerikanna,“ ütles neiu kerge pillega, „waene produkt suurest sulatusajast. Ma lähen põhja — seda maad lähemalt tundma õppima.“

„Miks sellepärast, preili Standish?“

Kapteni rahulik küsimus nõudis wastust Tema lahkelt näol, kuhu paljude aastate päike ja tuul ama jäljed jätnud, oli, kui neiu pööras. et temale silma waadata, seisid tõsine mure.

„Pean nõudma wastust,“ ütles ta. „Selle laewa kaptenina ja isana on see minu kohus. Kas ei ole midagi, mis mulle tahaksite ütelda — nelja silma all, kui see teile sobib?“

Silmapilgu wiivitas neiu, siis raputas ta vihkamisi pead:

„Ei, mitte midagi, kapten Rifle.“

„Ja ometi tulite nii iselaadiliselt laewale,“ tingis kapten. „Teie mäletate — see oli täitsa ebaarilik — Teie jaoks polnud tellitud kabiini, Teil polnud pakke —“

„Teie unustate käsitasku,“ tattedas neiu.

„Jah, aga Põhja-Atlasaske ei sõideta ainult käsipakiga, millesse maewalt tarwilik pesu mahub, preili Standish.“

„Aga mina tegin seda, kapten Rifle.“

„Tõsi küll. Ja mina nägin, kuidas Teie piletikontrolli ja walwurite wahelt läbi wõitlesite — nagu wäike metskass. Seda pole enne weel olnud.“

„Palun wabandust, aga need olid nii rumalad ja raske oli neist mööda pääseda.“

„Minult üsna juhuslikult nägin ma kõike seda, mu laps. Saemamäärused oleksid sündinud Teid maale tagasi saatma, aga Teie nägite wälja nii rahutu ja kartlik — seda ei saa teie salata. Teie panite millegi eest plehku.“

Kapten imestas lapselikku süütust, millega neiu wastas:

„Jah, ma panin millegi eest plehku.“

Neiu selged filmad waatasid kaptenile julgelt otja. ometi aimas ta, kuidas neiu iseenesega wõitles.

„Ja kas teie ei tahaks mulle ütelda mispärast — wõi mille eest Teie põgenesite?“

„Ei wõi — täna mitte. Wõib olla weel enne Nomesse jõudmist wõin seda Teile ütelda. Aga — wõimalik on —“

„Mis?“

— et ma Nomesse ei jõuagi.“

Neiu wõttis ta käe ümbert mõlemate kätega kinni ja ta sõrmed pigistasid seda. Nagu oleks olnud kapteni käsi mõni laps, nii surus ta selle oma rinnale.

„Ma tean, kui hea teie minu wastu olite,“ ütles ta „Tahaksin Teile heameelega ütelda, mis ma nii laewale tulin. Aga ei wõi. Waa-dake! Silmitsjega neid terawaid mägesid!“

Waba käega osutas ta mägedele, mis kuhhõbepaistel oma pead nende ees üles taewa poole tõstsid.

„Nende taga ja teisel pool neid mägesid walmab ja ootab romantika, seiklus ja sajangute saladus. Ja juba ligi kolmkümmend aastat olete Teie, kapten Rifle, neil asjadel üsna ligidal seisnud. Üks inimene ei saa tial näha, mis Teie olete näinud, ja tunda, mis teie olete tunnud, ja unustada, mis Teil on unustada. Mina tean seda. Ja — ja kas ei wõiks teie siis unustada seda kummalist wiisi, kuidas ma sellele aurikule sain. Kas ei oleks see wõimalik? See on ju ometi wäike, tühi asi — mõtelge, kui wäike! — ja ma palun Teid, kapten Rifle, unustage, palun, palun!“

Nii ruttu, et kapten seda maewalt märkas, surus neiu tema käe oma huultele. Kummalised tunded waldasid kapteni hetteks, tegid ta keeletuks, rõõwitsid talt otjustuse.

„Ma armastan Teid, sest et olete olnud minuile nii hea,“ sõjistas neiu, ja sama ootamatult äkki, nagu ta tema kätt sündelnud, lahkus neiu ja jättis ta üksi reelingu äärde.

2

Alan Holt nägi neiu salelat kuju pealtis-laesalongiawatud läwel walgusest ümbritsetuna. Ta ei silmitsenud kütkestawat pilti, mis temale efines, pikemalt. Neiu oli kapten Rifle juurest parajasti lahkunud ja seisis läwel. Holtile tähendas neiu ainult üht neist wiieshajast inimlikusi atoomist, kes oma eluga ja askeldamisega sel aastal esimest korda põhjamaale sõitwat laewa täitwad. Saatus oli tema kellegi heatahtlikul waheltsobitusel neiuiga lähemasse kontakti kui teistega saatnud — see oli kõik. Juba kaks päewa oli neiuile sõõgisaalis tema laua juurde kohi määratud — just tema wastu. Kuna aga neiu kummagil päewal polnud einele ilmunud ja tema ise lõuna oli wahela jätnud, siis polnud nende naaberlik wahetord rohkem arenenud kui maewalt tosinna sõnani.

Sellega olit Alan wäga rahul. Ise oma wabast tahtmisest polnud Alan ei jututas ega üleliiga jutuotsija. Tema waikimiskaldumuse taga peitus pisut tsünismi. Tema oli hea kuulaja ja ülihea inimestetundja. Ühed inimesed sündisid nagu ta teadis, otse kõnelemiseks, teised pidid hädajunnil ja tasakaalu pidamise tarbel juu pidama.

Waikimine ei muutunud temale tial kõdermaks, ta armastas seda — nagu tigu oma maja — ja lastis enese waid wastu tahturist jellest äratada.

Sahedalt ja rahulikult imetles ta Mary Standishi omal wiisil. Neiu oli wäga rahulik ja see meeldis temale. Neiu filmade ilu ei wõinud temalegi nägematuks jääda, samuti ta piklade filmaripsmete siraw sõra. Aga nees olid waid üksikasjad, mis temale mõelda ei annud ja mis ta warsti jälle unustas. Jah, neiu juuksed meeldisid temale wõib olla weel enam kui ta hallid filmad, kuigi tal küllalt huwi polnud selles asjas selgusele jõuda. Ja weel enam kui neiu unustade juuste wäew, meeldis Holtile hool, millega neiu silmanähtawalt nende eest hoolitses. Nees juuksed sirasid sõõgilambi walguses imetaoliktult. Lühidalt, neiu meeldis temale üldiselt üsna hästi, sest temal polnud midagi, mis temale poleks mitte meeldinud. Neiu ei paistnud olemat ka moenarr, kes ennast ja inimkonda piitsutab. Dieti meeldis ta temale üsna hästi. Jah.

Enesestmõista ei murendud ta selle üle pead, mis neiu temast wõis arvata ja millist mõju

tema rahuliktõsine nägu, tema wilu ükskõiksus, tema peaaegu indiaanlik paendumus ja ainus hall juustesjalik tema tihebas walfjas peas neiuale awaldasid. Nii suur ta huwi igatahes ei olnud.

Arwatavasti ei huwitanud täna õhtul teda ükski neiu maailmas, wõi kui huwitas, siis waid kui inimese filosoofilist waatlejat. Midagi muud ja palju suuremat oli temast läbi hoo-
wanud, sestsaadik kui ta uue auriku "Rome" masinate wabisemat tuissoone lööki Seattle's oma jalgade all tundis. Tema sõitis koju — ja kodu tähendas temale Alaskat, mägesid, mää-
ratumaid tundraid, ääretumaid kaugusi, kuhu tsiwilisatsioon ema kära ja müraga siamaani weel polnud tunginud. Tähesid, mida ta tundis, karjaid ja kõik, mida ta armastas — neid tähendas see. See oli tema reaktsioon kuuekuuse wõõrsilwiibimise, kuuekuuse ülfinduse ja melan-
koolia järele inimestega täidetud linnas, mida ta oli wihtama õppinud.

"Mina sellist reisi enam ei korda, ehk olgu siis, kui mind ähwardatakse maha lasta," ütles ta kapten Rifflele mõni filmapilt pärast Mary Standishi lahkumist. Eskimo tali on küllalt pikk, aga tali Seattle's, Minneapolis'es, Chicago's ja New-Yorgis on weel pikem — wähemalt minule."

"Ma kuulsin, Teie olla Washingtonis ministriumide ja walitfufekomisjonidega läbirääkimisi pidanud."

"Jah, ühes Karl Lomeniga Rome's; aga Lomen oli dieti peajätk. Temal on nelikümmeend tuhat põhjapõtra Sewardi poolsaarel, ja nad pidid teda kuulma. Küll aetakse asi warsti korda."

"Aetakse!" urises kapten Riffle kaheldes. "Alaska ootab juba kümme aastat uuendusi. Aga ma kahtlen, kas ta midagi saab. Kui poliitilised Jowast ja Lõuna-Teksasest meile jutustawad, mis meile põhjapool kuuekümmen-
miendat laiuskraadi wajame — noh, mis mõte siis sel kõigel on? Alaska wõiks sama hästi oma poe ühesid sulgeda!"

"Aga seda ei sünni," ütles Holt wihaselt. "Nad püüdsid meid igapäi loobumisele sundida ja me pidime hulga üffi sulgema. Alastal 1910 oli meid kolmtümmend tuus tuhat walget Alaskas. Sestsaadik on Washingtonis poliitilised sealst üheksatuhad — terme weerandi elanikkudest — wälja ajanud. Aga ülejäänud on kangekaelsed. Meie maalt ei lahku. Gulf on meist Alaskas sündinud jameie wõitlust ei karda."

"Teie armate —"

"Et me wiie aasta jooksul kõik läbi wiime ja järgmise wiie aasta sees miljon tapetud põhjapõtra aastas ühisriidesse saadame; kahe-
kümmend aasta järele meeme wiis miljoni põhjapõtra aastas wälja. Mõnusa mõte seafuningatele

ja weisefarmidele, mis? Aga ma usun, sada miljoni ameeriklast, kes oma karjamaad taludeks ja põldudeks muudawad, on sellega ennem nõus."

Man Holti rusikas seisis reelingul.

"Ene kui ma sel talwel sinna sõitsin, ei teadnud ma, kui sassis asjad on," ütles ta raudkõwa häälega. "Lomen on diplomaat, mina mitte. Mu käed sügelewad, kui selliseid asju näen — lasekin kõik need wiletsad maha. Kuna siin juhuslikult kulda leiti, siis arwawad nad, et Alaska on apelsiin, mis ruttu tuleb tähtjaks pigistada — ja kui ta tähtjaks pigistatud, siis on koor wäärtusetu. See on ameeriklaste moodne dollareidpüüdnem süsteem."

"Ja teie ei ole ameeriklane, härra Holt?"

"Nii pehme ja lähedal oli jee hääl, et mõlemad mehed heitusid. Siis pöörasid nad. Sest nende taga seisis, rahulik nägu kuust walgustatud — Mary Standish.

"Teie ehitate mulle küsimuse, preili," ütles Man Holt wiisakalt kummardades. "Ei, mina ei ole ameeriklane. Olen pärit Alaskast."

Neiu suu oli kergesti awali. Ta filmad särasid heledasti ja selgesti.

"Andke andeks, et kuulasin," ütles ta. "Ei wõinud parata. Olen ameeriklanna. Armastan Ameerikat. Usun, armastan teda enam kui kõike muud maailmas. Ameerika! Härra Holt! Sellega ei taha ma welda, et ma Ameerika ta paljude ameeriklastega ära wahetan. Aga ometi tahaksin Teile meelde tuletada, et Alaska Ameerikale kuulub."

Man Holt oli pisut imestunud. Neiu nägu polnud enam pehme ja rahulik. Ta filmad kiirgasid, ja neiu häälest tundis ta, et ta päewawalgel tema põskedest oleks puna näinud. Ta naeratas pisut tsüüniliselt.

"Ja mis teate Teie Alaskast, preili Standish?"

"Ei midagi," wastas neiu. "Ja ometi armastan teda." Ta õfutus mägedele. "Soowin, oleksin seal mägede wahel sündinud. Teie olete õmelik. Te peaksite Ameerikat armastama."

"Teie armate Alaskat!"

"Ei, Ameerikat." Neiu filmad wälkusid. "Aga wabandage, et Teie jutu katkestasin. See ei sündinud meelega."

Ta ei oodanud wastust, naeratas nende poole ja lahkus.

Muusika oli lõppenud, kabiinid tähtjenesid.

"Kummaline neiu," ütles Man.

Ta naeris liikumata näoga. Tihti tunti waid ta häälest, seda kui teda mõni asi rõõmustas wõi temalt pilke wälja tõi. Siis peitus tema häälest mitte sugugi pahasti mõeldub toon.

Lähemal hetkel oli Mary Standish unustatud, ja Holt küsis kaptenilt:

„Vaevatu on kaunis segane, efs ole?“

„Jah,“ kinnitas kapten. „Tulevikus sõidame otsekohse Seattle ja Nome wahel. Aga seeford sõidame Juneaussi, Stagwaysse ja Meutide kaudu Gordovasse ning Sewardi. See on laewaomanikkude tuju, mida nad minule pole kohuseks arwanud seletada. Wõimalik, et sellega midagi tegemist on Kanada lõbusõitjatel, kes meie laewal wiibivad. Me saadame nad Stagways maale, kust nad Jufoni lähewad. Ja jah, see on nüüdsel ajal rahakoti meeste harilik lõbuasi, Holt. Mulle tuleb meelde —“

„Mulle ka,“ noogutas Allan Holt ja waatas mägedele, mille taga eelmise põlwe kullapalawikku põdenud kullakaewajate hauad seisid.

Allan kehitas õlgu.

„Mitte sugugi. Mina arwan, tema on üldse imetlemiswäärne neiu. Kas soowite sigarit, kapten? Käin piisut edasi ja tagasi. Mõnikord on hea, kui teiste kessel longin.“

Nad süütsid sigarid ühe tuletikuga. Allan lahkus, kuna kapten oma kabiini läks.

Sel õöl oli aurik „Nome“ Manile enam kui ainult puust ja terasest tehtud asi. See oli elaw olemus, milles Alaska süda põksus. Suurte masinate surin oli inimlikult hingestatud rõõmulaulu sumin. Temale oli üleni täis sõitjate nimefiri waid eepilise tähtsusega; nende nimed esitasid temale enam kui ainult mehi ja naisi. Need inimesed olid elusoonteks sellele maale, mida ta armastas ja mis oli ta südamewari. Ta teadis, et kopsiwad masinad edasi põhjapoolse kandis romantikat, seiklusi, tragöödiat ja lootust — ega ka walehust ja hinu. Laewal wiibis sadandeid ükskõiksega wastolus olewaid elemente — mõned neist olid Alaska eest wõidelnud, teised tahtsid ta edu wisa tööga toetada ja kolmandad soowisid teda — häwitada.

Holt jalutas üksi ringi ja imes oma sigarit, tema warrukad puudutasid mehi ja naisi, keda ta waewalt näis märkawat.

Aga ta oli tähelepanelik waatleja. Ta tundis ära need inimesed, ilma et neid oleks peaaegu waadanud. Põhja maim polnud neid weel wallanud. Nad olid jutukad auartusele fundiwast toredusest ja kuulatasid waljusti oma waimustust.

Wanad Alaska mehed olid taganenud siia ja sinna pimedamatesse nirkadesse, kus nad waitides sümitsejõid ümbrust, wõi pikkamiisi lael jalutasid, suitsetades sigarit wõi piipu ja nähes waimus asju, mis eemal mägede taga olid sündimas. Allan oleks wõinud nimetada igaiht, kel põhjapool kaheliskümnewiendat lausstraadi kogu oli.

Suitsetamisjalongi taha jäi ta seisima ja

nühkis tuha sigari otsast üle reelingu. Kolm meest seisid tema lähedal ja ta tundis neis ära otsekohse koolist tulnud noored insenerid, kes pidid aitama riigi raudteed Sewardist Tananasse ehitada. Üks neist rääkis, olles täis waimustust oma esimesest elamusest.

„Ütlen teile,“ tähendas ta, „inimesed teawad Alaskast liig wähe. Koolis õpetatakse neile, et ta on igawene jääkapp, täis kulda ja püha Nigulase peakorter, sest et seal põhjapõderad tulewad. Ja täisealistel pole ka teist mõtet. Aga“ — ta tõmbas sügawasti hinge — „selle juures on Alaska üheksa korda nii suur kui Washingtoni riik ja kaksteiskümmend korda nii suur kui New-Yorgi riik, ja me ostime ta wõnlastelt waewalt kaks tšenti morgeni eest makstes. Kui teie wõiksite Alaska asetada ühisriikidesse, siis seisaks Jufan Floridas ja Unalaska Los Angelesis. Ja tema maadeteaduslik keskpunkt ei seisaks mitte Omahas wõi Siouy Citys, waid täpselt San Franciscos.“

„Dubli, pojukene,“ ütles rahulik hääl selja taga. „Teie maadeteduslikud teadmised on wäga täpsed. Oma meeste kaswatuses wõiksite ainult weel juurde lisada, et Alaska ainult kolmkümmend seitse miili kommunistlikust Wenemaast eemal seisab ja et kommunistid traadita teateid saadawad Alaskasse ning meie inimesi kihutamad Washingtoni walitjusele wastu hakkama. Me palusime Washingtoni walitjusest mõne püssi ja kahuri ning mõnda meest „Nome“ kaitseks, aga inimesed seal uacerawad meid. Kas märkate midagi?“

Allani pooleldi lõbus tuju muutus elawaks põnewuseks. Ta wõis kuimetut hallhabet, kes rääkinud, weel pealiskaudselt näha, aga ei tunnud teda. Kuuwalgel pööras rääkija minnes kord weel ümber ja hüüdis hauasügawa, rahuliku häälega tagasi:

„Jah, kui teie Alaskast üldse hoolite, siis wõite oma walitjusele ütelda, ta tõmmatu mõned mehed nagu John Graham wõllasse, mu lapsed!“

Seda nime kuuldes hooras Alanist kõrwetaw palawus läbi. Alimult üht meest kogu maaferal mihkas ta kadumatu kirega: John Graham! Ta oleks wõõrale järele läinud, et teada saada, kes ta oli, siis aga nägi ta enese ja suitsetamisjalongi atna wahel saledat kaju seiswat. See oli Mary Standish. Neiu kehahoiust märkas Allan, et ta nii noore inseneri kui ka wana habemiku sõnu pidi olema kuulnud, aga neiu wahtis waid temale. Ja ta ei mäletanud tial näinud olewat ühe naisi näol sarnast ilmet. See polnud kartus kehaliste asjade eest, see oli emmem õud waimlikult nähtud wärrastuste eest.

Alan Holt oli kärjitu. See oli teine kord, et neiu nii tundelikult asjadele reageeris, mis temale midagi lorda ei läinud. Sellepärast hüüdis ta waikivatele noortele, keda wanamehe sõnad üllatanud ja kes temast pigut eemal seisid, wihahelt:

„Mu härrad, see mees eksis. Johan Graham ei peaks mitte wõllas surema. See oleks liig suur halastus.“

Ta jätkas teed ja noogutas neile mööda minnes pead. Aga ta oli waewalt nende silmist kadunud, kui tema kannul kiired sammud kajastid ja neiu Standish jalakeste tema käewart puudutas.

„Härra Holt, palun —“

Holt jäi seisma. Neiu sõnade pehme rõhk polnud sugugi mitte wastik. Neiu wiivitas, ja kui ta rääkis, puudutasid ainult veel ta sõrmeotsad Holti käewart. Ta waatas rannitu poole ja hetke aega wõis Alan silmitseda tema siiditaoliselt läikiwaid juukseid. Siis tabasid teda neiu silmad, mille sügawusest temale wõitlushinnu wastu wälkus.

„Olen wist äksi laewal,“ ütles neiu. „Mul pole siin sõpru. Tahaksin heameelega kõik näha ja küsimusi esitada. Kas tahate mulle wähe aega jeltits olla?“

„Teie armate, et peaksin Teid saatma?“

„Jah, kui nii hea olete. Mul oleks siis muu-gawam tunne.“

Neiu kõndimine näis Alani meelest eiotfa olewat kaunis weider, siis aga hakkas ta neiu sügawtõsidust imetlema. Mary ei naeratanud. Ta armjad silmad waatasid teda liikmatult ja asjalikult.

„Ma ei näe, kuidas Teile wõiksin wastu panna, kui mind nii lahkesti paluti,“ ütles ta. „Mis aga puutub küsimusi, siis wõiks neile kapten Kiffle paremini kui mina wastata.“

„Ma ei tahaks teda heameelega külitada,“ wastas neiu. „Tema on palju mõtelda. Ja Teie olete üksinda.“

„Jah, üsna üksinda. Ja mul on õige wähe mõtelda.“

„Teie teate mis, arwan. Wõimalik, et Te minust ei taha aru saada, härra Holt. Aga mina lähen wõõrale maale ja soowiksin sellest võimalikult palju teada. Tahaksin nii mõndagi teada. Näiteks —“

„Mõh?“

„Miks ütlesite seda Johan Grahami kohta? Ja mis arwas see teine sellega, kui ta ütles, et Graham wääraks wõllasje tõmbamist?“

Neiu otsekohene küsimus üllatas Alani silmapilguts. Neiu oli kae ta käewarrest ära wõtnud ja ootas ta wastust nähtawa põnewusega. Selgesti wõis ta kuivalgel tema näol

kahwatust näha. Sõnatult silmitses ta Alani, kuna Alani mõistus arusaamisele püüdis, mis asi neius tema südames osawõtu äratas. Siis naeratas ta ja ta silmad hakkasid äkki sädema.

„Kas olete ial näinud koerte wõitlust?“ küsis ta.

Neiu wiivitas, nagu oleks ta katsunud meelde tuletada, ja kerge wärin jooksis taist läbi.

„Kord.“

„Ja mis sündis?“

„See oli minu koer — wäike koerake. Tema kõri kisti puruks.“

Alan noogutas.

„Dige. Ja täpselt sedasama teeb John Graham Maškaga, preili Standish. Tema on suur koer — hirmus elukas. Kujutlege meest, kel lõpmata palju raha ja kes läheb uut maad täitma wälja inema ja oma tahtmisele ning poliitilisele auhannusele alla heitma. Seda katseb John Graham oma dollaritroomilt seal all riikides. Tema on Ameerikas rahailma esindaja ja leiab sealt igal ajal ja igal kombel toetust. Tema tunneb waid raha, see südameetunnistusteta ja rõõwihimuline elukas. Tema on mees, kes laseks tuhanded wõi miljonid inimesed rahuliku südamega nalga surra, kui aga sihile saab. Tema on sõna õiges mõttes mõrtsukas — see neetud koer —“

Neiu teraw siljatus pani ta waikima. Neiu nagu oli wõib olla veel kahwatum kui enne ja Alan nägi, kuidas ta äkki oma känd rinnale surus. Ja kui ta ilmet neiu silmis nägi, läksid ta huuled jälle pilkawalt prunti.

„Do, olen jälle Teie ameeriklike tundeid haawanud,“ ütles ta kergesti kumardades.

„Ameerika puritaanlistes ringfondades ei tohi needa, ei tohi kõwemaid sõnu tarwitada ja kedagi mõrtsufaks nimetada, ka kui ta see on. Uun, pean ennast oma süüteo eest wabandama — noh, hea küll, palun andeks. Ja kui Te veel laewalael tahate jalutada —“

Gemalt silmitsesid noored inshenerid Alani ja Mary Standishi, kes ettepoole jalutasid.

„Paqana ilus neiu,“ ütles üks neist kolmest ja tõmbas sügawasti hinge. „Ma pole veel ial näinud selliseid juukseid ja selliseid filmi —“

„Jätun temaga sama laua juures,“ katkestas keegi teine. „Olen teine temast wafakul, ja ta pole minuga veel kolme sõnagi rääkinud. Ja pois, kellega ta nüüd weskleb, on nagu jää-purikas Labradoris.“

Ja Mary Standish ütles:

„Teate, härra Holt, ma kadesitan neid noori inshenere. Soowiksin, et oleksin mees.“

(Järgneb).

„Endla“ seltsi 50. aast. juubel.

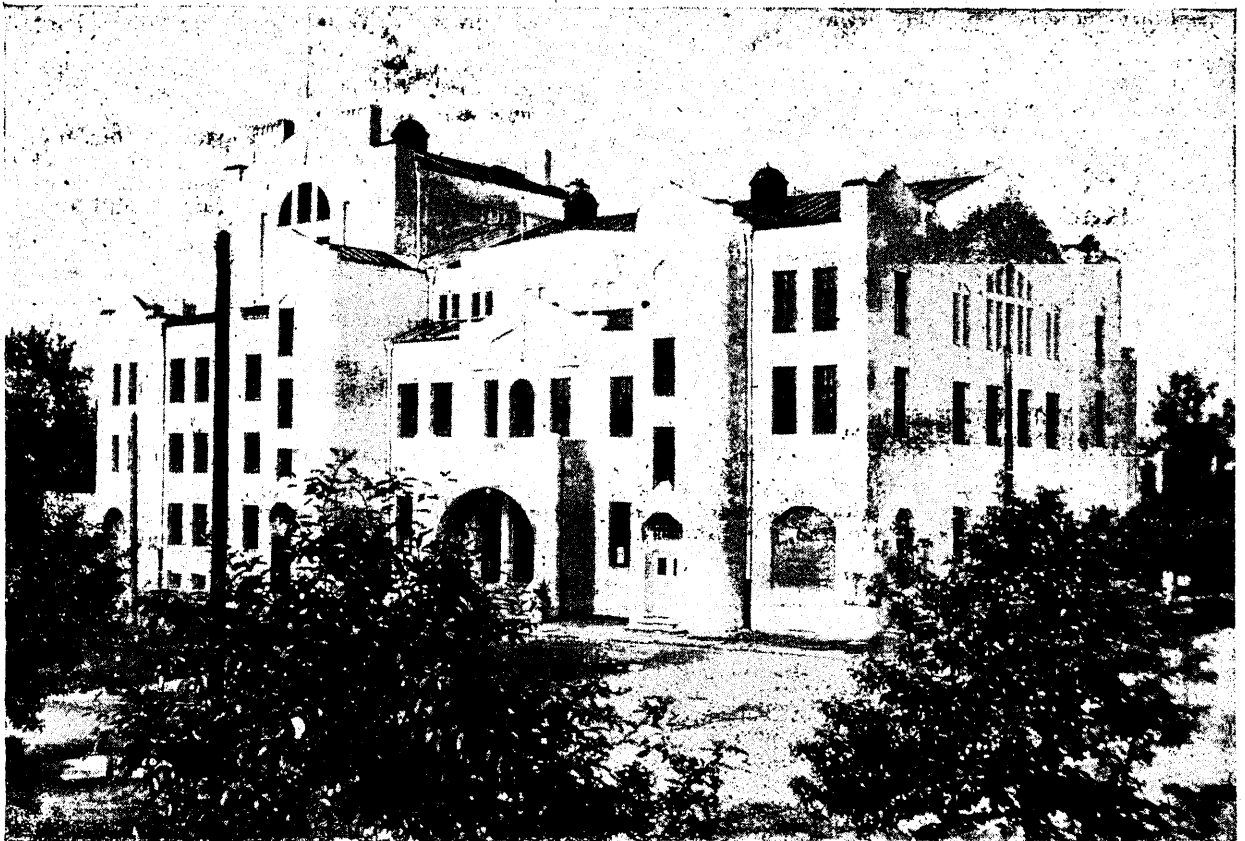
50 aastat tagasi asutati Pärnus ärkamisaja waimustatud tegelaste poolt laulu- ja mänguselts „Endla,“ mis muutus peagi kohalise Eesti waimlise elu keskkohaks. Sellest kesk-kohast lewis laiadesse rahwahulkadesse see isamaaline waim, mis on aidanud meid üle rasketest saksastamise ja wenestamise aegadest ajani, mil wõis teostuda ärkamisaja tegelaste waikne, pea lootusetu unistus — et „Endla“ wõis pühitseda oma juubelipäewa wabas iseseiswas Eestis.

Anton Anson, „Endla“ esimene esimees (1878—1880).

Kaptan Aug. Klein, „Endla“ kauaaegne ja praegune esimees, lugupeet. seltskonna tegelane, kellel suured teened „Endla“ teatrimaja ehitamisel.

„Endla“ teatrimaja, ilusamaid ehitusi Pärnus.

Tõtt ja nalja.

Nõukogude nali.

Pime öö, Ühe maja elanikud kuulewad müdinat. Auto sõidab ette, äge kõlun, jalgade trampimine kojast. Kõiki majaanikke waldab paanika; peidetakse raha, põletatakse pabereid, wisatakse asju aknast välja. Äkki kajab sügaw bassihääli:

„Härrased, ärge saage ärewaks, meie pole tšheka mehed, tahame ainult midagi rõõwida!“

Paha asi.

Noor proua (kontori eestois kirjutajale): „On Teie peremees siin?“

„Oo, nii kenad daamid saawad alati tema jutule.“

„Nii? Siis ütlege temale, et ta proua temaga tahab rääkida.“

Diplomaat.

Audientsi järele, mis Rootsi kuningas Gustaf ühele wälismaa diplomaadile wõimaldanud, ütles kuningas oma peaministrile:

„Selle wiimase nägemine teeb mulle tõesti rõõmu. Milline suur, tore mees. Mulle näib waid, et ta peal mitte ei ole nii imestamiseväärne omadusi. Mis Teie arwate?“

Peaminister kummardas ja wastas naerata-des:

„Majesteet, sellised ilusad ja suured inimesed nagu see saadik on harilikult neljakordse maja sarnased. Esimesed kolm korda on hästi välja üüritud, aga ülemine kord seisab tühi.“

Kadumaläinud kaasawara.

„Sealt läheb see kaabakas, kes mu kolmest teisttuhandest dollarist ilma jättis!“

„Mis? Kuidas siis see juhtus?“

„Ei annud mulle oma tütar!“

Üle trumpanud.

„Meil Mehhikos on ilm nii palaw,“ ütles Juan de lo Copanna, „et isegi silmanäärmed ära kuiwanud.“

„See pole veel midagi,“ wastas neeger Murya Ngonda, „meil Aafrikas on ilm nii palaw, et peame kanu jääga toitma, muidu munewad nad keedetud munel!“

Ara puutu!

Em a: „Wiisakad inimesed ei aeguta, poiss.“
Po e g: „Wiisakad inimesed teewad, nagu ei märkakski nad seda, emal!“

Tabaw wastus.

Daani kuningas saatis aastal 1652 diplomaat Erich Rosenkranzi erakorraliseks saadikuks Inglismaale, kus seekord Cromwell protektori nime all walitses. Rosenkranz oli alles waga noor mees ja Cromwell, kes temalt ei kogemusi ega tublidust ei oodanud, küsis temalt kord nõökawalt, kas siis Daanimaal wiisiks olla tähtsate riigiasjade ajamiseks noori, waraküpseid mehi walida, kellele veel korralikku habetki ei olla kaswanud. Rosenkranz ei kohmetanud seda nõökawat küsimust kuuldes põrmugi, sumbutas oma meelepaha ja wastas wiisakalt:

„Tõsi küll, minu habe pole veelwaga pikaks kaswanud, aga igatahes on ta wanem kui Teie wabariik!“

Harjumus.

Opetaja püüab lastele selgitada sõna „ime“ tähendust.

„Kujutlege, mees ronib kõrge torni otsa, kukub sealt maha ja jõuab terwelt alla. Mis ütleksite teie selle kohta?“

„See oli õnnelik juhus,“ wastab üks õpilane.

„Hm, wale see wastus ei oleks, aga ta ei ole see, mida mina tahan kuulda. Kui mees nüüd teistkorda üles roniks ja asi samuti korduks, mis arwad sina, Mänd?“

„See oleks õnn, härra õpetaja.“

„Jah, nii wõiks seda ka nimetada, aga ikka veel ei sisalda wastus seda, mis mina arwan. Oletame, et kolmandal korral lõppes asi samuti, mis te siis ütleksite?“

Nüüd tõstab wäike Ants sõrme ja seletab: „See oleks ju harjumus, härra õpetajal!“

Lapsesuu.

„Poiss, sa küsid ju wahetpidamata kõiksugu küsimusi? Mis sa siis nüüd jälle tahad?“

„Tahan teada, mispärast Surnumerd maha ei mäeta, isa?“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)

Kr. 7.50

1/3 „ (12 nr.nr.)

4—

1/4 aast. (6 nr.nr.)

2.25

2 kuus (4 nr.nr.)

Kr. 1.60

1 „ (2 nr.nr.)

„ —.80

Üksiknumber

„ —.40

WÄLISMAALE:

1/1 aastas . . . Kr. 10.—

1/3 „ . . . „ 5.—

1/4 „ . . . „ 2.50

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 7 (145)

Seades ruudud õigesse järjekorda, saame järgmise J. Tamme laulu esimese salmi:

Mu laulud, mis ilma saadan,
Ja jampsilik armujutt
On minu südame weri,
Mu südame sala nutt.

Õigoid seletusi saatsid:

Tallinnast: Viktor Ahi, R. Arnower, Arnold Adel, Pauline Abel, Ed. Alits, Ralf Arman, Edgar Ant, E. B., Ewald Berg, M. Braun, Johannes Engmann, A. Haawa, K. Helstein, J. Hirt, Miina Jõksi, Arnold Jänes, L. Jänes, Rudolf Kiwirähk, Aug. Kaasik, Leonid Grigorjew, Fr. Linholm, Joh. Muruk, B. Nurm, I. Oja, Irma Oraw, Aug. Oraw, J. Ojasson, Benita Pellein, E. P., Ed. Prooso, Karl Parts, Arnold Parts, F. Piirand, H. Raeser, Ludmilla Rätsep, Leida Paag, Karl Raag, P. R., Hermine Reose, Magda Reose, Neeme Saarens, M. S., F. Tomingas, Elsa Tonska, Hilda Tõlpt, Oskar Tõlpt, Waike Tõlpt, Harald Tamm, Rich. Thal, Ar. Treimann, L. Tõnisberg, F. Wildt, K. Wæber, H. Wühner, Scharlotte Weiss.

Tartust: Ed. Kärner, Alfred Kuusik, Ilmar Karro, R. Müller, Karl Norberg, E. Pillikse W, Raud, H. Saawo, E. Susi.

Walgast: Helga Maelberg.

Petserist: Karl Buschmann, Hilda Raudsenp.

Pärnust: Milda Küng, John Klaassen, H. Käger, M. Pokk, M. Schalajewsky, L. Tugetam

Tapalt: Aleks Kolga, Mart Saar, Artur Strauss. **Paidest:** Linda Jess, Helene Liiw, Hilda Meeder, Helmi Palmberg Johannes Tomson. **Rakverest:** Ewald Fählmann, Woldemar Fälman, Elwine Fälman. **Jõhwist:** Adele Küllmällik, Olga Tamm. **Türi:** Oswald Memme, Viktor Wilpart. **Lellest:** J. Jakobson. **Keilast:** A. Kutpri, E. Warma, **Jõgewalt:** E. Klausson. **Riisiperest:** Johannes Org. Pilberg. **Haapsalust:** R. Jeromin. **Kohilast:** N. Mikker, **Wiru Nigulast:** R. Tank. **Karksi Nuiast:** E. Wanker, M. Wanker, Olew Wanker, Joh. Sarw. **Kiiust:** Arthur Tambe g. **Sindist:** Joh. Kask. **Kuremäelt:** Meinhard Laus.

Kõnnust: Jakob Wilippus, **Hagudist:** Bief. **Saksist:** Arnold Strauss, Alfred Wasemägi.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Aug. Jakobsoni „Waeste patuste alew“ — **Scharlotte Weiss**, Tallinn, Suur Karja tän. 18; 2) Bernhard Linde „Tõuswa päikese mailt“ — **H. Saawo**, Tartust: 3) Joh. Liiwi „Käkimäe kägu“ — **Hilda Tõlpt**, Tallinnst, Klaasingi tän. 3-a — 9.

„Romaani“ tallus.

Kõige odawamini ostate
naiste- ja meeste-
rahwa

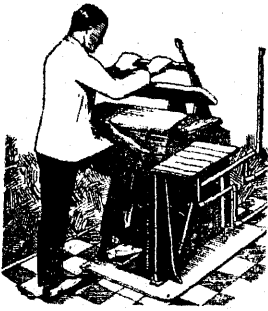
WALMIS RIIDEID

Walmisriiete ärist

Suur Tartu maantee nr. 6.

Kõik, kes huwitawat, põnewat ja tuumakat lugemis-
materjaali ihaldawad, leiawad seda rahwa-
likult toimetatud ajakirjas

== „ROMAAN“ ==

Riiete keemiline puhastuse ja pressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN. 6 (apteegi vastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja naisteriiete: ülikondade, kostüümide, palitute, jne. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekkidest.
 Riiete parandus.
 Ülikonna pressimine 15 min. jooksul.
 Rohal pressijaile ootamiseks eriruum.
 Aratoomine ja kojusaatmine tasuta.
 Odavad hinnad.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Tallinnas, Lühike jalg 6
 Kõnetraat 30-89

Teatab oma austatud tellijaskonnale ning sellest huvitatuile, et saadeti **kevad- ja suveriiideid** maitserikastes värvides ja suures valikus on Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Täiendage oma raamatukogu köidetud „Romaan'i“ aastakäikudega:

Aastakäik 1922 ilu- ja poolnaahkköites	700.
„ 1923 „ „ „	900.
„ 1924 „ „ „	950.
„ 1925 „ „ „	950.
„ 1926 ja 1927 a. „ „	950.

Kõitmata 200 mk. odavam. Saada kõigist suurematest rmtkpl. ja talitusest, **Müürivahe tän. 16, telefon 12-53.**

„Romaan'i“ endiste aastakäikude

1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927—üksikuid numbreid võib saada talitusest hariliku hinnaga: üksikud numbrid üksiknumbri hinnaga 40 snt.; 6 nr. 1/4 aasta hinnaga (225 snt.); 12 nr. 1/2 a. hinnaga (400 snt.); 18 nr. 625. snt.

1922. a. Nr. 2—18 üksiknumbrid 30 snt.; 6 nr. 170 snt.; 9 nr. 250.—; 1/4 aastakäik (18 nr.) 500 snt.